

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT OCHRONY INFORMACJI NIEJAWNYCH

Nr ewid.: 158/2005/I/03/001/I/04/001/OIN
OIN – 4114/2003/2004

Informacja o wynikach kontroli prawidłowości przestrzegania w urzędach wojewódzkich i urzędach marszałkowskich przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową

W a r s z a w a   w r z e s i e Ń   2 0 0 5   r .

Misją *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizją *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Dyrektor Departamentu
Ochrony Informacji Niejawnych:
Ryszard Walendzik

Zatwierdzam:
Mirosław Sekuła

**Prezes
Najwyższej Izby Kontroli**

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel. 22-444-50-00
www.nik.gov.pl

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	5
2.	Podsumowanie wyników kontroli.....	6
2.1.	Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	6
2.2.	Synteza wyników kontroli.....	6
2.3.	Uwagi końcowe i wnioski.....	11
3.	Ważniejsze wyniki kontroli.....	12
3.1.	Charakterystyka stanu prawnego w okresie objętym kontrolą.....	12
3.2.	Istotne ustalenia kontroli.....	18
3.2.1.	Powoływanie pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych i wyznaczenie administratora systemu i inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego.....	18
3.2.2.	Powoływanie kierowników i pracowników kancelarii tajnych.....	20
3.2.3.	Szkolenie osób dopuszczonych do pracy, z którą łączył się dostęp do informacji niejawnych.....	20
3.2.4.	Unormowania wewnętrzne, regulujące w urzędach sprawę przechowywania, rejestrowania i obiegu dokumentów niejawnych.....	21
3.2.5.	Prowadzenie rejestrów dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.....	22
3.2.6.	Przechowywanie dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.....	23
3.2.7.	Udostępnianie dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.....	24
3.2.8.	Wytwarzanie, przetwarzanie i klasyfikowanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.....	25
3.2.9.	Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych.....	27
4.	Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	28
4.1.	Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	28
5.	Załączniki.....	30
5.1.	Wykaz skontrolowanych podmiotów.....	30
5.2.	Przykłady nieprawidłowości ustalonych w wyniku kontroli.....	31
5.3.	Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	56
5.4.	Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	59
5.5.	Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	60

1. Wprowadzenie

Kontrole pn. „Prawidłowość przestrzegania w urzędach wojewódzkich przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową w rozumieniu ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.)” (nr I/03/001) i „Prawidłowość przestrzegania w urzędach marszałkowskich przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową w rozumieniu ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.)” (nr I/04/001), zostały podjęte z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli.¹ Dotyczyły ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, ponieważ służby ochrony państwa nie posiadały w tym zakresie uprawnień do kontroli, kontrolując wyłącznie sprawy związane z ochroną tajemnicy państwowej.

Najwyższa Izba Kontroli nie wykonywała dotychczas kontroli obejmujących ww. problematykę.

Celem kontroli było ustalenie stanu faktycznego oraz dokonanie oceny wykonywania przez urzędy wojewódzkie i marszałkowskie, ustawowego obowiązku ochrony informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową, przed nieuprawnionym ujawnieniem.

Kontrole zostały przeprowadzone we wszystkich 16 urzędach wojewódzkich i w 16 urzędach marszałkowskich. Wykaz skontrolowanych podmiotów stanowi załącznik nr 5.1. do niniejszej informacji.

Badania kontrolne objęły okres od dnia 11 marca 1999 r. do dnia 8 września 2003 r. - w urzędach wojewódzkich oraz od dnia 11 marca 1999 r. do dnia 21 maja 2004 r. - w urzędach marszałkowskich.

Kontrole zostały przeprowadzone w urzędach wojewódzkich w okresie od dnia 8 września 2003 r. do dnia 1 marca 2004 r., a w urzędach marszałkowskich w okresie od dnia 21 maja do dnia 6 października 2004 r. przez Departament Ochrony Informacji Niejawnych, przy udziale kontrolerów z delegatur NIK.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, ocena działalności kontrolowanych jednostek została dokonana z punktu widzenia: w urzędach wojewódzkich - legalności, gospodarności, celowości i rzetelności, a w urzędach marszałkowskich - legalności, gospodarności i rzetelności.

Tematyka kontroli obejmowała:

1. Prawidłowość i terminowość powołania pełnomocnika, kierownika kancelarii tajnej i zorganizowania pionu ochrony; usytuowanie pełnomocnika i pionu ochrony w strukturze organizacyjnej jednostki kontrolowanej.
2. Unormowania wewnętrzne, regulujące w jednostce kontrolowanej przechowywanie, rejestrowanie i obieg dokumentów niejawnych, pod kątem ich zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami z zakresu ochrony informacji niejawnych.
3. Spełnienie ustawowych warunków przez osoby dopuszczone do pracy, z którą łączył się dostęp do informacji niejawnych.
4. Prawidłowość prowadzenia rejestrów dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.
5. Sposób przechowywania dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.
6. Prawidłowość udostępniania dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone” osobom posiadającym poświadczenie bezpieczeństwa oraz w trybie art. 49 ust. 2 ustawy o ochronie informacji niejawnych (zasada ograniczonego dostępu, sposób rejestracji faktu udostępnienia).
7. Wytwarzanie i przetwarzanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

¹ Art. 2 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (j.t. Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 ze zm.).

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli generalnie negatywnie ocenia fakt nieprzestrzegania w urzędach wojewódzkich oraz w urzędach marszałkowskich przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową przed nieuprawnionym ujawnieniem.

Powyższą ocenę uzasadnia znaczna skala stwierdzonych nieprawidłowości, które mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Zaznaczyć należy, iż większość tych nieprawidłowości było wynikiem niepodejmowania przez kierowników skontrolowanych jednostek, przez okres od kilku miesięcy do ponad trzech lat, działań niezbędnych do realizacji obowiązków wynikających z ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (zwanej dalej ustawą)².

Nieznajomość lub nierespektowanie przepisów w zakresie ochrony informacji niejawnych były przyczyną licznych nieprawidłowości, które stwierdzono we wszystkich objętych kontrolą urzędach. Część z nich miała ujemny wpływ na zapewnienie ochrony informacji niejawnych i doprowadziła do udostępnienia dokumentów, zawierających tajemnicę służbową, osobom nieuprawnionym. W takich przypadkach NIK sformułowała oceny negatywne. Natomiast w 30 skontrolowanych jednostkach (94%), oceniając realizację poszczególnych obowiązków ustawowych związanych z ochroną informacji niejawnych, sformułowano także pozytywne oceny, odnośnie pojedynczych zadań wykonywanych zgodnie z przepisami, a także wtedy, gdy stwierdzone uchybienia nie powodowały ujemnych następstw. Zatem działalności tego samego urzędu przypisywano jednocześnie oceny negatywne, w zakresie, gdzie stwierdzono istotne nieprawidłowości i pozytywne, jeżeli część zadań wykonywano poprawnie.

Pozytywnie oceniono, m. in.: powołanie pełnomocników ochrony w wyznaczonym terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy – w 5 urzędach wojewódzkich (31%) i w 2 urzędach marszałkowskich (12,5%), sposób zorganizowania stref bezpieczeństwa z kancelarią tajną – w 5 urzędach wojewódzkich (31%) i w 1 urzędzie marszałkowskim, udostępnianie dokumentów zawierających tajemnicę służbową – w 7 urzędach wojewódzkich (44%) i w 2 urzędach marszałkowskich (12,5%) oraz prowadzenie przez pełnomocników kontroli w zakresie ochrony informacji niejawnych – w 5 urzędach wojewódzkich (31%) i w jednym urzędzie marszałkowskim (6%).

2.2. Synteza wyników kontroli

- 1. W żadnym z urzędów wojewódzkich i marszałkowskich nie podjęto w wyznaczonym terminie wszystkich działań określonych w ustawie, mających na celu zabezpieczenie informacji niejawnych.**

W 22 skontrolowanych jednostkach (69%) niepodejmowanie działań w zakresie ochrony informacji niejawnych spowodowało udostępnianie dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” lub „zastrzeżone” osobom nieuprawnionym. Było to związane przede wszystkim z opóźnionym powoływaniem pracowników pionów ochrony w urzędach, niespełnianiem

---

² Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.

ustawowych wymagań przez pełnomocników ochrony i pracowników kancelarii tajnych oraz z naruszaniem przepisów przy udostępnianiu dokumentów zawierających tajemnicę służbową.

Nie dotrzymano terminów powoływania pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych w 11 urzędach wojewódzkich (69%) i w 14 urzędach marszałkowskich (87,5%). Opóźnienia te wynosiły od 1 do 22 miesięcy, a odpowiedzialność z tego tytułu ponosili wojewodowie i marszałkowie województw. **(str. 18)**

W 2 urzędach wojewódzkich oraz w 5 urzędach marszałkowskich pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych pełnili obowiązki bez spełnienia wymagań określonych w art. 18 ust. 3, pkt 3 i 4 ustawy, tj. bez odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa oraz przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych, co uniemożliwiało im faktycznie realizację zadań określonych w ustawie, a także mogło doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych. W 3 spośród ww. urzędów marszałkowskich (19%) nieuprawnieni pełnomocnicy, nieposiadający poświadczeń bezpieczeństwa i przeszkolenia przez właściwe służby ochrony państwa wytwarzali lub mieli dostęp do dokumentów zawierających informacje stanowiące tajemnicę służbową. Brak przeszkolenia spowodował ponadto szereg innych nieprawidłowości w zakresie wytwarzania, przechowywania, obiegu, wydawania i udostępniania dokumentów zawierających informacje niejawne. Odpowiedzialnymi za taki stan rzeczy byli kierownicy jednostek organizacyjnych. **(str. 19)**

W 8 urzędach wojewódzkich (50%) oraz w 12 urzędach marszałkowskich (75%) stwierdzono inne niż ww. przypadki udostępniania dokumentów niejawnych osobom nieposiadającym poświadczeń bezpieczeństwa lub ich wytwarzanie przez takie osoby, co było niezgodne z art. 3, art. 27 ust. 1 i art. 52 ust. 3 ustawy. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili najczęściej kierownicy kontrolowanych jednostek, pełnomocnicy ochrony lub pracownicy kancelarii tajnych. **(str. 24-25)**

Z opóźnieniem wyznaczono kierowników kancelarii tajnych w 2 urzędach wojewódzkich (12,5%) oraz w 8 urzędach marszałkowskich (50%). W 3 spośród ww. urzędów marszałkowskich naruszono ponadto tryb wyznaczania kierowników kancelarii tajnych. W jednym urzędzie wojewódzkim oraz 6 urzędach marszałkowskich stwierdzono przypadki zastępowania kierowników kancelarii tajnych przez pełnomocników ochrony, co było niezgodne z § 4 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie organizacji kancelarii tajnych (zwanego dalej „rozporządzeniem KT”) i uniemożliwiało pełnomocnikom realizację ustawowego nadzoru nad kancelariami i faktycznie nad całym pionem ochrony. Za nieprawidłowości w tym zakresie odpowiedzialni byli kierownicy jednostek kontrolowanych. **(str. 20)**

W 6 urzędach wojewódzkich (37,5%) oraz w 5 urzędach marszałkowskich (31%) zatrudniano w kancelariach tajnych lub w ich oddziałach, w delegaturach urzędów, osoby niespełniające wymogu posiadania odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa, co naruszało art. 18 ust. 5 i art. 51 ustawy i mogło doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Ponadto w 2 urzędach marszałkowskich na skutek niepowołania kierowników kancelarii tajnych, dokumenty o klauzuli „poufne” udostępniono osobom nieposiadającym poświadczeń bezpieczeństwa. **(str. 20)**

W 11 Urzędach Marszałkowskich (69%) nie została wydzielona strefa bezpieczeństwa, co stanowiło naruszenie art. 57 pkt 1 ustawy. Nieprawidłowości te, polegające na niezorganizowaniu szczególnej kontroli wejść i wyjść oraz kontroli przebywania w obiektach wymagających ochrony, mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. **(str. 23-24)**

W 12 urzędach marszałkowskich (75%) stwierdzono niedostosowanie lub znaczne opóźnienia w dostosowywaniu pomieszczeń wymagających ochrony do wymogów ustawowych, określonych w art. 57 ustawy oraz w § 5 rozporządzenia KT. Osobami odpowiedzialnymi za powyższe nieprawidłowości byli marszałkowie województw i pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych. **(str. 24)**

2. W większości jednostek nie stworzono właściwych warunków umożliwiających wytwarzanie i przetwarzanie dokumentów niejawnych. Stwierdzone nieprawidłowości w tym zakresie mogły doprowadzić do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym.

W 11 urzędach wojewódzkich (69%) oraz w 14 urzędach marszałkowskich (87,5%) wytwarzano dokumenty, zawierające informacje niejawne, oznaczone klauzulą „poufne”, na stanowiskach komputerowych nieposiadających certyfikatów, o których mowa w art. 60 ust. 2a ustawy, stwarzając tym samym potencjalne zagrożenie ich ujawnienia osobom nieuprawnionym. Odpowiedzialnymi za taki stan rzeczy byli kierownicy jednostek oraz pełnomocnicy z racji sprawowanego nadzoru. **(str. 26)**

W 12 urzędach wojewódzkich (75%) oraz w 14 urzędach marszałkowskich (87,5%) nie opracowano i nie przedstawiono służbie ochrony państwa w terminie ustawowym szczególnych wymagań bezpieczeństwa systemu teleinformatycznego lub sieci teleinformatycznej (SWBS), o których mowa w art. 60 i 61 ustawy, wytwarzając w systemach teleinformatycznych tych urzędów dokumenty zawierające informacje niejawne, stanowiące tajemnicę służbową. Osobami odpowiedzialnymi – w myśl ww. przepisu – byli kierownicy jednostek organizacyjnych i pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych. Ponadto w 2 urzędach wojewódzkich (12,5%), SWBS-y nie były zaakceptowane przez służby ochrony państwa, co było niezgodne z art. 61 ustawy. **(str. 25-26)**

W 3 urzędach wojewódzkich (19%) oraz w 8 urzędach marszałkowskich (50%) stwierdzono opóźnione powołanie administratora systemu, tj. osoby lub zespołu osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie systemu lub sieci teleinformatycznych oraz za przestrzeganie zasad i wymagań bezpieczeństwa systemów i sieci teleinformatycznych oraz pracownika pionu ochrony, pełniącego funkcję inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, odpowiedzialnego za bieżącą kontrolę zgodności funkcjonowania sieci lub systemu teleinformatycznego ze szczególnymi wymaganiami bezpieczeństwa. Brak nadzoru i kontroli w tym zakresie mógł doprowadzić w 2 urzędach wojewódzkich (12,5%) do ujawnienia informacji poufnych. **(str. 18-19)**

3. Nieprawidłowości, które mogły doprowadzić do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym, polegały na wytwarzaniu dokumentów zawierających informacje niejawne oznaczone klauzulą „zastrzeżone”, przed zatwierdzeniem przez kierownika jednostki szczegółowych wymagań w zakresie

ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, o których mowa w art. 20 ust. 2 ustawy. Sytuacje takie stwierdzono w jednym urzędzie wojewódzkim oraz w 5 urzędach marszałkowskich (31%). **(str. 26)**

W 4 urzędach wojewódzkich (25%) i w 12 urzędach marszałkowskich (75%) pełnomocnicy nie realizowali obowiązków wynikających z art. 20 ust. 2 ustawy, dotyczących opracowania szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Nie spowodowało to negatywnych skutków w 7 urzędach marszałkowskich, natomiast w pozostałych jednostkach - mogło doprowadzić do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Stwierdzono ponadto w 4 urzędach wojewódzkich i w 2 urzędach marszałkowskich nieuregulowanie w ww. wymaganiach podstawowych kwestii decydujących o prawidłowej ochronie informacji niejawnych, jak np. sposobu wytwarzania takich dokumentów. **(str. 21)**

4. Niektóre nieprawidłowości związane z prowadzeniem rejestrów dokumentów, zawierających tajemnicę służbową, mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych. W 6 urzędach wojewódzkich (37,5%) oraz w 2 urzędach marszałkowskich (12,5%) naruszano § 10 ust. 3 rozporządzenia KT, nie odnotowując w dzienniku korespondencji faktów udostępniania pracownikom dokumentów o klauzuli „poufne”. Brak odpowiednich zapisów uniemożliwiało ustalenie, komu były przekazywane te dokumenty i czy były to osoby uprawnione. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili kierownicy i pracownicy kancelarii tajnych. W 2 urzędach wojewódzkich dzienniki korespondencji dokumentów niejawnych, oznaczonych klauzulą „poufne”, prowadzono z naruszeniem § 8 pkt 3 ww. rozporządzenia, nie dokonując adnotacji o zwrocie dokumentów pobranych, natomiast w jednym z urzędów marszałkowskich zaniżono dziennikom ewidencji wykonanych dokumentów klauzulę z „tajnej” na „poufne”, co było niezgodne z załącznikiem nr 1 do ustawy. **(str. 22)**

Uchybienia związane z naruszeniem zasad prowadzenia rejestrów dokumentów niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową, w 3 urzędach wojewódzkich (19%) i w 8 urzędach marszałkowskich (50%) ujemnie wpływały na zapewnienie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową. W ww. urzędach wojewódzkich stwierdzono prowadzenie w kancelariach tajnych dzienników ewidencji wykonanych dokumentów do rejestrowania wytworzonych dokumentów „poufnych”, niezgodnie z wzorcem określonym w załączniku nr 6 do rozporządzenia KT. W 5 urzędach marszałkowskich nie przestrzegano m. in. obowiązku kwitowania, w dzienniku korespondencji, faktu przekazania dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”. **(str. 22-23)**

5. Do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym mogły doprowadzić ponadto nieprawidłowości, dotyczące udostępniania dokumentów niejawnych oraz brak kontroli i szkoleń w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych.

W 7 urzędach wojewódzkich (44%) wydawano pracownikom upoważnienia na udostępnienie informacji niejawnych, nie określając zakresu przedmiotowego udostępnienia, co naruszało art. 49 ust. 3 ustawy. Odpowiedzialność za taki stan rzeczy ponosili wojewodowie i kierownicy kancelarii tajnych. Ponadto w jednym z urzędów wojewódzkich pracownicy, którzy korzystali z upoważnień mieli dostęp

również do dokumentów wytworzonych poza urzędem, co stanowiło naruszenie art. 49 ust. 2 ww. ustawy. **(str. 25)**

W 6 urzędach marszałkowskich (37,5%) marszałkowie, jako kierownicy jednostek organizacyjnych, podpisywali dokumenty poufne i zastrzeżone w sposób nieuprawniony, bo bez stosownego poświadczenia bezpieczeństwa, naruszając art. 3 i art. 27 ust. 1. **(str. 25)**

W 3 urzędach wojewódzkich (19%) nie prowadzono kontroli jednostek organizacyjnych urzędu w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz kontroli ewidencji i obiegu materiałów niejawnych, co stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z art. 18 ust. 4 pkt 4 i 5 ustawy. Natomiast w 4 urzędach marszałkowskich ww. obowiązek był realizowany nieskutecznie, bowiem kontrole wewnętrzne nie wykazywały nieprawidłowości, które ujawniono dopiero podczas kontroli NIK. Pełnomocnicy ochrony nie posiadali informacji na temat nieprawidłowości, które miały miejsce w urzędach i tym samym nie podejmowali działań w celu ich wyeliminowania. W jednym z urzędów wojewódzkich negatywnie oceniono fakt zaginięcia 10 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”, co mogło doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Wszczęte przez pełnomocnika postępowanie wyjaśniające, do dnia zakończenia kontroli nie dało pozytywnych rezultatów. **(str. 27)**

W 2 urzędach wojewódzkich (12,5%), do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym, mógł doprowadzić brak prowadzenia szkoleń z zakresu klasyfikowania informacji niejawnych oraz stosowania właściwych klauzul tajności, a także procedur ich zmiany i znoszenia. Brak stosownego przeszkolenia, będącego jednym z warunków dostępu do informacji niejawnych, naruszał art. 54 ustawy, a ponadto był przyczyną nieprawidłowego wykonywania obowiązków w zakresie ochrony informacji niejawnych przez nieprzygotowanych do tych zadań pracowników. **(str. 20-21)**

6. Stwierdzono ponadto inne nieprawidłowości, dotyczące unormowań wewnętrznych związanych z ochroną informacji niejawnych, przechowywaniem dokumentów i nieprzestrzeganiem przez urzędników kompetencji wynikających z ustawy:

W 2 urzędach wojewódzkich (12,5%) oraz w 4 urzędach marszałkowskich (25%), pełnomocnicy ochrony nie sporządzili w ustawowym terminie wykazu stanowisk i osób dopuszczonych do informacji niejawnych, naruszając art. 85 ust. 2 ustawy. W 3 urzędach marszałkowskich z opóźnieniem aktualizowano regulaminy organizacyjne w zakresie spraw związanych z pionem ochrony. **(str. 24)**

W 3 urzędach wojewódzkich (19%) oraz w 9 urzędach marszałkowskich (56%) obowiązek określenia stanowisk lub rodzajów prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową, wynikający z art. 26 ust. 1 ustawy, został zrealizowany dopiero po upływie od kilkunastu miesięcy do ponad 5 lat od wejścia w życie ustawy, mimo że w ww. jednostkach, w okresie objętym kontrolą, wytwarzano i udostępniano informacje niejawne. **(str. 21)**

W 12 urzędach wojewódzkich oraz w 12 urzędach marszałkowskich (75%) nie przestrzegano zakazu przechowywania w kancelarii tajnej dokumentów jawnych, niewchodzących w skład zbiorów, co stanowiło naruszenie § 6 ust. 1

rozporządzenia KT. Nie wykorzystywano przy tym możliwości, jakie daje przepis art. 19 ust. 3 i 4 ustawy, dotyczący tworzenia zbiorów dokumentów. **(str. 23)**

Nieprzestrzeganie kompetencji, wynikających z ustawy, przez pracowników kontrolowanych urzędów stwierdzono łącznie w 7 urzędach wojewódzkich (44%) i w 4 urzędach marszałkowskich (25%). Dyrektorzy generalni urzędów lub inni pracownicy, pełniący funkcje kierownicze, przejmowali kompetencje kierowników jednostek organizacyjnych (województw lub marszałków województw) w zakresie ochrony informacji niejawnych, powołując m. in. pełnomocników ochrony, kierowników kancelarii tajnych, dokonując wewnętrznych uregulowań. **(str. 19)**

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Stwierdzone w urzędach marszałkowskich opóźnienia przy realizacji zadań, związanych z ochroną informacji niejawnych, wynikały również w pewnym stopniu z przyczyn obiektywnych, ponieważ ustawa określała w tym przypadku krótkie terminy dla jednostek, które były dopiero w trakcie organizacji. Ponadto w tak krótkim okresie trudne było zrealizowanie zadań inwestycyjnych, dotyczących dostosowania obiektów do wymagań ustawy.

Jednak ustalenia kontroli wyraźnie wskazują na bagatelizowanie przez urzędy wojewódzkie i marszałkowskie postanowień ustawy w sferze organizacyjnej, których wykonanie nie wymagało na ogół ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych. Może to świadczyć pośrednio o niewłaściwym stosunku urzędników sprawujących funkcje publiczne do stanowionego prawa.

Wyniki kontroli wskazują na potrzebę:

- 1. Przestrzegania przepisów, dotyczących ochrony informacji niejawnych, przez wszystkich pracowników urzędów wojewódzkich i marszałkowskich.**
- 2. Objęcia szczególnym nadzorem ze strony wojewodów i marszałków województw, bezpośrednio im podlegających pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych, którzy są odpowiedzialni za zapewnienie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych.**
- 3. Terminowe realizowanie nowych zadań i obowiązków wynikających ze znowelizowanych przepisów ustawy o ochronie informacji niejawnych.**
- 4. Uwzględnianie w polityce kadrowej urzędów wojewódzkich i marszałkowskich potrzeby zatrudniania osób, spełniających warunki wymagane do pełnienia funkcji pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych, kierowników kancelarii tajnych, administratorów systemów lub sieci teleinformatycznych oraz inspektorów bezpieczeństwa teleinformatycznego (w przypadku wykorzystywania systemów komputerowych do przetwarzania informacji niejawnych).**

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego w okresie objętym kontrolą

1. Zakres podmiotowy ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.).

Zakres podmiotowy ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.³), określa art. 1 ust. 2, zgodnie z którym, przepisy ww. ustawy mają zastosowanie m. in. do:

- 1) Organów władzy publicznej, w szczególności:
  - a) Sejmu i Senatu RP,
  - b) Prezydenta RP,
  - c) organów administracji rządowej,
  - d) organów jednostek samorządu terytorialnego,
  - e) sądów i trybunałów,
  - f) organów kontroli państwowej i ochrony prawa.

Ustawa o ochronie informacji niejawnych nie narusza przepisów ustaw o ochronie tajemnicy zawodowej lub innych tajemnicach prawnie chronionych, co oznacza, że jeżeli przepisy innych ustaw przewidują dalej idącą ochronę, to należy je stosować.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz. U. 2001 r. Nr 80 poz. 872 ze zm.), wojewoda jest organem administracji rządowej na obszarze województwa i jest zarazem kierownikiem jednostki organizacyjnej w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie informacji niejawnych.

Zgodnie z art. 31 ust.1 i 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz.1590 ze zm.) zwanej dalej „ustawą osw”, zarząd województwa jest organem wykonawczym województwa. W myśl art. 45 ust.1 ustawy osw, zarząd województwa wykonuje zadania województwa przy pomocy urzędu marszałkowskiego i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych lub wojewódzkich osób prawnych. Jak wynika z art. 43 ust.3 ww. ustawy osw, marszałek województwa jest kierownikiem urzędu marszałkowskiego i jest zarazem kierownikiem jednostki organizacyjnej w rozumieniu przepisów ustawy.

Zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o służbie cywilnej. (Dz. U. z 1999 r., Nr.49, poz. 483 ze zm.), dyrektorowi generalnemu nie przysługują kompetencje „kierownika” wobec zadań wykonywanych przez pełnomocnika ochrony i pracowników ochrony, w zakresie ochrony informacji niejawnych.

2. Wymagania prawno - organizacyjne ochrony informacji niejawnych.

Za ochronę informacji niejawnych odpowiada kierownik jednostki organizacyjnej, w której takie informacje są wytwarzane, przetwarzane, przekazywane lub przechowywane (art. 18 ust. 1 ustawy).

Zgodnie z art. 18 ust. 2 i 4 ustawy, kierownikowi jednostki organizacyjnej podlega bezpośrednio pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych, zwany dalej „pełnomocnikiem ochrony”, który odpowiada za zapewnienie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych. Jest on obowiązany do współpracy ze służbami ochrony państwa w zakresie realizacji swoich zadań oraz informowania na bieżąco kierownika jednostki organizacyjnej o przebiegu tej współpracy (art. 18 ust. 7 ustawy).

W przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów o ochronie informacji niejawnych, pełnomocnik ochrony podejmuje działania, zmierzające do wyjaśnienia okoliczności tego zdarzenia, zawiadamiając o tym kierownika jednostki organizacyjnej, a jeżeli naruszenie

---

³ Przepisy ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych zostały znowelizowane na mocy art. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 85, poz. 727). Ww. ustawa weszła w życie z dniem 16 czerwca 2005 r.

dotyczyło informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” lub wyższą, również właściwą służbę ochrony państwa (art. 18 ust. 9 ustawy).

Jak wynika z art. 18 ust. 4 ustawy, pełnomocnik ochrony kieruje wyodrębnioną wyspecjalizowaną komórką organizacyjną do spraw ochrony informacji niejawnych, zwaną dalej „pionem ochrony”, do której zadań należy:

- 1) zapewnienie ochrony informacji niejawnych,
- 2) ochrona systemów i sieci teleinformatycznych,
- 3) zapewnienie ochrony fizycznej jednostki organizacyjnej,
- 4) kontrola ochrony informacji niejawnych oraz przestrzegania przepisów o ochronie tych informacji,
- 5) okresowa kontrola ewidencji, materiałów i obiegu dokumentów,
- 6) opracowywanie planu ochrony jednostki organizacyjnej i nadzorowanie jego realizacji,
- 7) szkolenie pracowników w zakresie ochrony informacji niejawnych

Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy, pełnomocnikiem ochrony w jednostce organizacyjnej może być osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie,
- 2) posiada co najmniej średnie wykształcenie,
- 3) posiada odpowiednie poświadczenie bezpieczeństwa wydane przez służbę ochrony państwa po przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego,
- 4) odbyła przeszkolenie w zakresie ochrony informacji niejawnych.

W myśl art. 18 ust. 5 ustawy pracownikiem pionu ochrony w jednostce organizacyjnej może być osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie,
- 2) posiada odpowiednie poświadczenie bezpieczeństwa wydane po przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego,
- 3) odbyła przeszkolenie w zakresie ochrony informacji niejawnych.

Zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy, kierownik jednostki organizacyjnej zatwierdza, opracowane przez pełnomocnika ochrony, szczegółowe wymagania w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, w podległych komórkach organizacyjnych. Regulacje te mogą mieć postać zarządzeń, pism okólnych, regulaminów, schematów organizacyjnych. Te wewnętrzne akty prawne winny regulować całokształt spraw związanych z ochroną informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” (np. w zakresie wytwarzania, przetwarzania, rejestrowania, przekazywania i przechowywania dokumentów niejawnych oznaczonych ww. klauzulą).

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy, kierownik jednostki organizacyjnej zobowiązany jest określić stanowiska lub rodzaje prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, odrębnie dla każdej klauzuli tajności.

Z uwagi na fakt, że stanowiska w organach administracji rządowej, których wykonanie może łączyć się z dostępem do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową, określone zostały w załączniku nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie stanowisk i rodzajów prac zleconych w organach administracji rządowej, których wykonanie może łączyć się z dostępem do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową (Dz. U. Nr 18, poz. 155), wojewoda zobowiązany jest jedynie, do określenia stanowisk, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, odrębnie dla każdej klauzuli tajności.

3. Klasyfikowanie informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową - klauzule tajności, okresy ochronne.

W rozumieniu ustawy, tajemnicą służbową jest informacja niejawna nie będąca tajemnicą państwową, uzyskana w związku z czynnościami służbowymi albo wykonywaniem prac zleconych, której nieuprawnione ujawnienie mogłoby narazić na szkodę interes państwa, interes publiczny, lub prawnie chroniony interes obywateli albo jednostki organizacyjnej (art. 2 pkt 2).

Ustawodawca rozróżnił dwa rodzaje klauzul tajności:

- 1) „poufne” - w przypadku gdy ich nieuprawnione ujawnienie powodowałoby szkodę dla interesów państwa, interesu publicznego lub prawnie chronionego interesu obywateli,
- 2) „zastrzeżone” - w przypadku gdy ich nieuprawnione ujawnienie mogłoby spowodować szkodę dla prawnie chronionych interesów obywateli albo jednostki organizacyjnej (art. 23 ust. 2 ustawy).

Zaklasyfikowanie określonych informacji jako informacji niejawnych, w myśl art. 20 ust. 1 pkt. 1 – 3 ustawy oznacza, że:

- mogą być udostępniane wyłącznie osobom uprawnionym do dostępu do informacji o określonej klauzuli tajności,
- muszą być wytwarzane, przetwarzane, przekazywane lub przechowywane w warunkach uniemożliwiających ich nieuprawnione ujawnienie, zgodnie z przepisami określającymi wymagania dotyczące poszczególnych klauzul tajności, obiegu i środków fizycznej ochrony informacji niejawnych, odpowiednich dla przyznanej im klauzuli tajności,
- muszą być chronione, odpowiednio do przyznanej klauzuli tajności, przy zastosowaniu środków ochrony fizycznej informacji niejawnych.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 i 2 ustawy, klasyfikowanie informacji niejawnej oznacza przyznanie tej informacji, w sposób wyraźny, jednej z klauzul tajności.

Klasyfikowanie informacji niejawnej zawartej w materiale, a zwłaszcza utrwalonej w dokumencie, polega na oznaczeniu tego materiału odpowiednią klauzulą tajności, w sposób określony w rozporządzeniu Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 1999 r. w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności, oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach (Dz. U. Nr.18, poz. 167 ze zm.)

Informacjom niejawnym, materiałom, a zwłaszcza dokumentom lub ich zbiorom, przyznaje się klauzulę tajności co najmniej równą najwyższej zaklasyfikowanej informacji lub najwyższej klauzuli w zbiorze. Dopuszczalne jest przyznawanie różnych klauzul tajności częściom dokumentu (rozdziałom, załącznikom, aneksom) lub poszczególnym dokumentom w zbiorze dokumentów, pod warunkiem wyraźnego ich oznaczenia i wskazania klauzuli tajności po odłączeniu dokumentu bądź jego części (art. 19 ust. 3 i 4 ustawy).

W myśl art. 21 ust. 1 i 3 ustawy, klauzulę tajności przyznaje osoba, która jest upoważniona do podpisania dokumentu lub oznaczenia innego niż dokument materiału. Osoba ta ponosi za to odpowiedzialność i bez jej zgody albo zgody jej przełożonego, klauzula nie może być obniżona lub zniesiona. Uprawnienie do przyznawania, obniżania i znoszenia klauzuli tajności przysługuje wyłącznie w zakresie posiadanego prawa dostępu do informacji niejawnych (art. 21 ust. 2 ustawy).

W przypadku decyzji o zmianie klauzuli, osoba podejmująca ją, powinna poinformować o tym fakcie odbiorców tego materiału. (art. 21 ust. 5 ustawy).

Zgodnie z § 2 ust. 1 - 3 rozporządzenia w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności, oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach, nadaną klauzulę tajności nanosi się w sposób wyraźny, w pełnym brzmieniu. Zmiany nadanej klauzuli dokonuje się przez jej skreślenie i wpisanie obok niej nowej z podaniem daty, imienia i nazwiska oraz podpisem dokonującego zmiany; skreślenie bez wpisania daty, imienia i nazwiska oraz podpisu dokonującego zmiany uważa się za niedokonane. Skreślenia oraz pozostałych wpisów dokonuje się kolorem czerwonym. Wycieranie, wywabianie lub zamazywanie klauzuli, która podlega zmianie i dokonanych zmian jest niedozwolone. Zmiany klauzuli dokumentu lub przedmiotu należy dokonać w odpowiednich dziennikach ewidencyjnych lub rejestrach materiałów niejawnych z podaniem przyczyny zmiany klauzuli.

Jak wynika z treści § 2 ust. 4 ww. rozporządzenia, który wszedł w życie z dniem 20 grudnia 2001 r., na mocy rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 1 października 2001 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności, oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach (Dz. U. Nr121, poz.1305), skreślenia nadanej klauzuli tajności dokumentu lub przedmiotu albo skreślenia tej klauzuli

i wpisania obok niej nowej, dokonuje kierownik kancelarii tajnej lub pracownik kancelarii - w odniesieniu do dokumentów przechowywanych w kancelarii tajnej - na polecenie osoby, uprawnionej do nadania klauzuli tajności i za jej podpisem.

Zgodnie z art. 25 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy, informacje niejawne stanowiące tajemnicę służbową podlegają ochronie w sposób określony ustawą przez okres:

- 1) 5 lat - oznaczone klauzulą "poufne",
- 2) 2 lat - oznaczone klauzulą "zastrzeżone".

Natomiast zgodnie z obowiązującym od 8 kwietnia 2001 r. art. 25 ust. 3a ustawy (wprowadzonym ustawą z dnia 3 lutego 2001 r. o zmianie ustawy o ochronie informacji niejawnych. Dz. U. Nr 22, poz. 247), osoba uprawniona do nadania klauzuli tajności może:

- 1) określić krótszy okres ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową,
- 2) po dokonaniu przeglądu materiałów zawierających informacje niejawne stanowiące tajemnicę służbową, przedłużać okres ochrony tych informacji na kolejne okresy nie dłuższe niż 5 lat - dla oznaczonych klauzulą „poufne” i 2 lata - dla oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, nie dłużej jednak niż na okres do 50 lat od daty wytworzenia tych informacji.

4. Dostęp do informacji niejawnych.

Zgodnie z art. 3 ustawy, informacje niejawne mogą być udostępnione wyłącznie osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy i tylko w zakresie niezbędnym do wykonywania przez nią pracy lub pełnienia służby na zajmowanym stanowisku albo innej zleconej pracy.

Dopuszczenie do pracy lub pełnienia służby na stanowisku, z którym może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, może nastąpić po:

- 1) przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego (służy ono ustaleniu czy osoba sprawdzana, daje rękojmię zachowania tajemnicy),
- 2) przeszkoleniu tej osoby w zakresie ochrony informacji niejawnych. (art. 27 ust. 1 ustawy), w zakresie przewidzianym art. 22 i 54 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 33 ustawy, poświadczenie bezpieczeństwa, upoważniające do dostępu do informacji niejawnych oznaczonych wyższą klauzulą tajności, uprawnia do dostępu do informacji niejawnych oznaczonych niższą klauzulą tajności, wyłącznie w zakresie określonym w ww. art. 3 ustawy.

Ustawodawca przewidział możliwość udostępnienia informacji niejawnych w szczególnie uzasadnionych przypadkach, osobom nie posiadającym poświadczeń bezpieczeństwa, wydawanych po przeprowadzeniu postępowań sprawdzających. Zgodę na udostępnienie w tym trybie informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową, może wyrazić na piśmie kierownik jednostki organizacyjnej, wyłącznie w odniesieniu do informacji wytworzonych w tej jednostce. Wyrażenie zgody na udostępnienie informacji niejawnych nie oznacza zmiany lub zniesienia jej klauzuli tajności oraz musi określać zakres podmiotowy i przedmiotowy udostępnienia (art. 49 ustawy).

5. Przechowywanie, rejestrowanie i wysyłanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

Art. 50 ust. 1 ustawy stanowi, że jednostka organizacyjna, w której są wytwarzane, przetwarzane, przekazywane lub przechowywane dokumenty zawierające informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne” lub stanowiące tajemnicę państwową, ma obowiązek zorganizowania kancelarii tajnej, zwanej dalej „kancelarią”. Kancelaria stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną podlegającą bezpośrednio pełnomocnikowi ochrony, odpowiedzialną m. in. za rejestrowanie, przechowywanie, obieg i wydawanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i wyższą, uprawnionym osobom. Art. 51 ustawy wymaga, by kancelaria była organizowana odrębnie dla dokumentów o określonej klauzuli tajności, z tym, że dopuszczalne jest zorganizowanie jednej kancelarii, pod warunkiem, że dokumenty o różnych klauzulach są fizycznie od siebie oddzielone i obsługiwane przez osobę będącą pracownikiem pionu ochrony, posiadającą poświadczenie bezpieczeństwa odpowiednie do najwyższej klauzuli wytwarzanych, przetwarzanych, przekazywanych lub przechowywanych w kancelarii dokumentów

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy, organizacja pracy kancelarii musi zapewniać możliwość ustalenia w każdych okolicznościach, gdzie znajduje się dokument klasyfikowany, pozostający w dyspozycji jednostki organizacyjnej.

Sposób zorganizowania kancelarii oraz trybu obiegu informacji niejawnych reguluje Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie organizacji kancelarii tajnych (Dz. U. Nr.18, poz. 156 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem KT”.

Kancelarią kieruje kierownik wyznaczony przez kierownika jednostki organizacyjnej na wniosek pełnomocnika ochrony (§ 2 ust 2 rozporządzenia KT).

Zgodnie z § 5 rozporządzenia KT, kancelaria powinna być zlokalizowana w strefie bezpieczeństwa na piętrze, z wyłączeniem poddaszy. Powinna być oddzielona od innych pomieszczeń trwałymi, niepalnymi, o dużej wytrzymałości ścianami i stropami. Drzwi kancelarii powinny być metalowe lub obite blachą stalową o grubości 2 mm, z zabezpieczeniem antywłamaniowym, oraz wyposażone w dwa zamki o skomplikowanym mechanizmie. Okna kancelarii powinny być zabezpieczone stalowymi kratami oraz przed obserwacją kancelarii z zewnątrz. Wyposażenie kancelarii powinny stanowić szafy pancerne z zamkami o skomplikowanym mechanizmie. W kancelarii można zainstalować system nadzoru wizyjnego wyłącznie w celu kontroli dostępu do pomieszczeń oraz wydzielić pomieszczenie, w którym osoby posiadające poświadczenie bezpieczeństwa mogą zapoznawać się z dokumentami na miejscu.

Zgodnie z § 6 ust. 1 - 4 rozporządzenia KT, zabrania się przechowywania w kancelarii dokumentów nie zawierających informacji niejawnych, chyba że wchodzi one w skład zbioru dokumentów. Dokumenty zawierające informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne”, muszą być przechowywane oddzielnie w odrębnych szafach pancernych bądź ich częściach, jeżeli pozwalają one na osobne zamknięcie dokumentów. Kierownik jednostki organizacyjnej może wyrazić zgodę na przechowywanie dokumentów zawierających informacje niejawne poza kancelarią, pod warunkiem spełnienia wymogów bezpieczeństwa odpowiednich do ich klauzul tajności, na czas niezbędny do realizacji zadań związanych z dostępem do tych informacji.

Dokumenty oznaczone klauzulą „zastrzeżone” mogą być przechowywane poza kancelarią, w innych pomieszczeniach jednostki organizacyjnej, jeżeli będą umieszczane w meblach biurowych zamykanych na klucz. Warunki przechowywania dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” w konkretnej jednostce organizacyjnej, powinny być określone w szczegółowych wymaganiach w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”.

Zgodnie z § 8 rozporządzenia KT, kancelaria przyjmuje, rejestruje, przechowuje, przekazuje i wysyła dokumenty zawierające informacje niejawne, oznaczone klauzulą „poufne”, oraz prowadzi następujące rejestry dokumentów:

- dziennik korespondencji dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, którego wzór określa załącznik nr 3 do rozporządzenia,
- książkę doręczeń przesyłek miejscowych, której wzór określa załącznik nr 5 do rozporządzenia,
- dziennik ewidencji wykonanych dokumentów oznaczonych klauzulą „ściśle tajne”, „tajne” i „poufne”, którego wzór określa załącznik nr 6 do rozporządzenia,
- wykaz przesyłek nadanych, którego wzór określa załącznik nr 7 do rozporządzenia,
- rejestr teczek dokumentów niejawnych, dzienników i książek ewidencyjnych, którego wzór określa załącznik nr 8 do rozporządzenia.

Mając na uwadze zasadę ograniczonego dostępu do informacji niejawnych, wyrażoną w art. 3 ustawy, a także z treść §10 ust. 3 rozporządzenia KT, dokumenty oznaczone klauzulą „poufne” powinny być przekazywane właściwemu pracownikowi, za pokwitowaniem w dzienniku korespondencji, aby można było stwierdzić, kto i kiedy zapoznał się z konkretnym dokumentem „poufnym”.

Zgodnie z § 13 ust.1 rozporządzenia KT, każdą otrzymaną i wysłaną przesyłkę wpisuje się do kolejnej pozycji właściwego dziennika korespondencji.

Zgodnie z § 13 ust. 2 i 3 ww. rozporządzenia, zapisów w dziennikach korespondencji dokonuje się atramentem lub tuszem, a zmiany zapisów w tych dziennikach - kolorem czerwonym, z datą i czytelnym podpisem dokonującego zmiany. Zabrania się wycierania i zamazywania zapisów w dziennikach korespondencji.

Sposób rejestrowania dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, powinien być określony w szczegółowych wymaganiach w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, obowiązujących w konkretnej jednostce organizacyjnej. Powszechnie obowiązujące przepisy nie precyzują sposobu ich rejestrowania, dając w tym zakresie swobodę kierownikom poszczególnych jednostek organizacyjnych, jednakże aby dokumenty te mogły być właściwie chronione, przyjęty w danej jednostce organizacyjnej system rejestrowania powinien przede wszystkim dokumentować ich obieg, zapewniać możliwość ustalenia, kiedy wpłynął do jednostki dokument „zastrzeżony”, czy dokument z datą wpływu wcześniejszą nie został zarejestrowany pod pozycją dalszą niż dokument z datą wpływu późniejszą, gdzie aktualnie znajduje się dokument klasyfikowany pozostający w dyspozycji jednostki kontrolowanej oraz komu i na jak długo dokument był wydawany.

6. Wytwarzanie i przetwarzanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

Jeżeli przetwarzanie i wytwarzanie dokumentów „poufnych” lub „zastrzeżonych” odbywa się przy pomocy systemów lub sieci teleinformatycznych, to kierownik jednostki organizacyjnej zobowiązany jest do opracowania szczególnych wymagań bezpieczeństwa systemu lub sieci teleinformatycznej (SWBS), które powinny być kompletnym i wyczerpującym opisem ich budowy, zasad działania i eksploatacji wraz z procedurami bezpieczeństwa, które muszą być spełnione w fazie projektowania, wdrażania i funkcjonowania systemu lub sieci. Procedury bezpieczeństwa powinny określać zasady i tryb postępowania w sprawach związanych z bezpieczeństwem informacji niejawnych, a także zakres odpowiedzialności użytkowników systemu lub sieci teleinformatycznych oraz pracowników mających do nich dostęp (art. 60 ust. 3 ustawy).

Zgodnie z art. 60 ust. 2a ustawy, urządzenia i narzędzia kryptograficzne wchodzące w skład systemów i sieci teleinformatycznych, służące do wytwarzania, przechowywania, przetwarzania lub przekazywania informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową i oznaczonych klauzulą „poufne”, podlegają certyfikacji przez właściwą służbę ochrony państwa.

Zgodnie z art. 61 ustawy, SWBS-y opracowuje i przekazuje służbie ochrony państwa kierownik jednostki organizacyjnej, który jest także odpowiedzialny za eksploatację i bezpieczeństwo systemu lub sieci teleinformatycznej. Szczególne wymagania bezpieczeństwa systemów i sieci teleinformatycznych, w których mają być wytwarzane, przetwarzane, przechowywane lub przekazywane informacje niejawne stanowiące wyłącznie tajemnicę służbową, przedstawiane są służbie ochrony państwa. Niewniesienie przez nią zastrzeżeń do tych wymagań w terminie 30 dni od daty ich przedstawienia, uprawnia do uruchomienia systemu lub sieci teleinformatycznej.

Zgodnie z § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1999 r. w sprawie podstawowych wymagań bezpieczeństwa systemów i sieci teleinformatycznych (Dz. U. Nr 18, poz. 162) przetwarzanie informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, oznaczonych klauzulą „poufne”, w urządzeniach systemu lub sieci teleinformatycznych odbywa się w strefie bezpieczeństwa.

Miejsce wytwarzania i przetwarzania dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” w konkretnej jednostce organizacyjnej, powinno być określone w szczegółowych wymaganiach w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”.

Przepisy nie regulują sposobu przetwarzania i wytwarzania dokumentów „poufnych” i „zastrzeżonych” bez użycia systemów lub sieci teleinformatycznych.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Powoływanie pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych i wyznaczanie administratora systemu i inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy kierownicy jednostek organizacyjnych, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, powinni powołać pełnomocników ochrony i zorganizować piony ochrony w podległych jednostkach oraz dostosować, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, pomieszczenia służbowe do wymogów ustawy. Ustawa weszła w życie z dniem 11 marca 1999 r., a zatem termin trzymiesięczny upływał w dniu 11 czerwca 1999 r., a termin sześciomiesięczny w dniu 11 września 1999 r.

W 11 urzędach wojewódzkich i w 14 urzędach marszałkowskich wystąpiły uchybienia związane z nieprzestrzeganiem ustawowych terminów powoływania pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili kierownicy jednostek organizacyjnych, tj. wojewodowie i marszałkowie województw.

Po terminie określonym w art. 85 ust. 1 ustawy powołano pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych w następujących Urzędach Wojewódzkich: Dolnośląskim, Łódzkim, Małopolskim, Mazowieckim, Opolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Świętokrzyskim, Warmińsko-Mazurskim, Śląskim i Wielkopolskim oraz w następujących Urzędach Marszałkowskich: Dolnośląskim, Kujawsko-Pomorskim, Lubelskim, Małopolskim, Mazowieckim, Opolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Pomorskim, Warmińsko – Mazurskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim. Największe opóźnienia wystąpiły w Urzędach Marszałkowskich Województwa Zachodniopomorskiego (22 miesiące), Kujawsko-Pomorskiego (18 miesięcy) i Dolnośląskiego (15 miesięcy) oraz w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim (15 miesięcy).

Piony ochrony zostały zorganizowane po terminie określonym w ustawie w 4 Urzędach Wojewódzkich: Podkarpackim (6 miesięcy po terminie), Śląskim (10 miesięcy), Świętokrzyskim (9 miesięcy) i Wielkopolskim (3 miesiące) oraz w 4 Urzędach Marszałkowskich: Lubelskim (3 lata i 4 miesiące), Małopolskim (3 lata i 2 miesiące), Świętokrzyskim i Zachodniopomorskim (2 lata i 4 miesiące).

W 2 urzędach wojewódzkich (Mazowieckim i Śląskim) oraz w 3 Urzędach Marszałkowskich (Małopolskim, Mazowieckim i Świętokrzyskim) nieprawidłowości związane z opóźnionym powołaniem pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 1)**

W 3 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Małopolskim i Mazowieckim) z opóźnieniem aktualizowano regulaminy organizacyjne w zakresie spraw związanych z pionem ochrony. W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego sprawy te uregulowano nieprawidłowo. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 2)**

W 4 Urzędach Marszałkowskich (Łódzkim, Opolskim, Podkarpackim i Śląskim) marszałkowie nie wyznaczyli administratora systemu i inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, co było niezgodne z art. 63 ust. 1 ustawy, zobowiązującym do wyznaczenia „administratora systemu”, tj. osoby lub zespołu osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie systemu lub sieci teleinformatycznych oraz za przestrzeganie zasad i wymagań bezpieczeństwa systemów i sieci teleinformatycznych oraz pracownika pionu ochrony, pełniącego funkcję inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, odpowiedzialnego za bieżącą kontrolę zgodności funkcjonowania sieci lub systemu

teleinformatycznego ze szczególnymi wymaganiami bezpieczeństwa, o których mowa w art. 61 ust. 2 i 3. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 3)**

W 3 urzędach wojewódzkich (Mazowieckim, Świętokrzyskim i Wielkopolskim) oraz w 8 urzędach marszałkowskich (Dolnośląskim, Kujawsko – Pomorskim, Małopolskim, Podlaskim, Świętokrzyskim, Warmińsko – Mazurskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) opóźnione powołanie administratora systemu i inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, mogło doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili wojewodowie, marszałkowie województw lub pełnomocnicy. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 3)**

W 2 Urzędach Wojewódzkich (Kujawsko-Pomorskim i Lubuskim) niepowołanie osoby lub zespołu osób odpowiedzialnych za administrowanie systemem teleinformatycznym, a także niewyznaczenie inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, doprowadziło do udostępnienia dokumentów niejawnych zawierających tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Dokumenty o klauzuli „poufne” wytwarzano w ww. urzędach na komputerach nieposiadających właściwego certyfikatu (w badanym okresie w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim wytworzono łącznie 1218 dokumentów o klauzuli „poufne”, a w Urzędzie Lubuskim - 766), co było niezgodne z art. 60 ust 2a ustawy. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy byli wojewodowie oraz pełnomocnicy z racji sprawowanego nadzoru.

W 2 Urzędach Wojewódzkich (Kujawsko-Pomorskim i Lubelskim) oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko-Pomorskim i Małopolskim) pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych pełnili obowiązki bez spełnienia wymagań, określonych w art. 18 ust. 3, pkt 3 i 4 ustawy, tj. bez odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa oraz przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych. Naruszono przy tym także art. 27 ust. 1 ustawy. Brak poświadczenia bezpieczeństwa uniemożliwiał pełnomocnikom sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem kancelarii tajnej, wynikającego z art. 50 ust. 2 ustawy oraz dokonywanie okresowej kontroli ewidencji, materiałów i obiegu dokumentów, o czym stanowi przepis art. 18 ust. 4, pkt. 5 ww. ustawy. Brak przeszkolenia przez właściwe służby ochrony państwa spowodował szereg nieprawidłowości w zakresie wytwarzania, przechowywania, obiegu, wydawania i udostępniania dokumentów zawierających informacje niejawne. Nieprawidłowości, te mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. Odpowiedzialnymi za taki stan rzeczy byli kierownicy jednostek organizacyjnych.

W 3 Urzędach Marszałkowskich (Lubuskim, Świętokrzyskim i Warmińsko - Mazurskim) ww. nieprawidłowości doprowadziły do udostępnienia dokumentów, zawierających informacje niejawne stanowiące tajemnicę służbową, osobom nieuprawnionym. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 4)**

W 7 urzędach wojewódzkich (Małopolskim, Mazowieckim, Opolskim, Podlaskim, Śląskim, Warmińsko-Mazurskim i Wielkopolskim) i w 4 urzędach marszałkowskich (Małopolskim, Lubuskim, Łódzkim i Pomorskim) stwierdzono nieprzestrzeganie kompetencji wynikających z ustawy przez pracowników urzędów. Polegało to głównie na przejmowaniu kompetencji kierowników jednostek organizacyjnych (wojewodów lub marszałków województw) w zakresie ochrony informacji niejawnych przez dyrektorów generalnych urzędów lub innych pracowników sprawujących funkcje kierownicze. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 7)**

3.2.2. Powoływanie kierowników i pracowników kancelarii tajnych

Nieprawidłowości dotyczące powoływania kierowników lub pracowników kancelarii tajnych stwierdzono łącznie w 9 urzędach wojewódzkich i w 12 urzędach marszałkowskich.

W 6 Urzędach Wojewódzkich (Lubelskim, Lubuskim, Podkarpackim, Podlaskim, Warmińsko-Mazurskim i Wielkopolskim) oraz w 5 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko – Pomorskim, Mazowieckim, Podlaskim, Śląskim i Świętokrzyskim) zatrudniano na stanowiskach w kancelarii tajnej lub w oddziałach kancelarii tajnej, w delegaturach urzędów, osoby nieposiadające odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa, czym naruszono art. 18 ust. 5 i art. 51 ustawy. Ponadto w Urzędach Marszałkowskich Województw Kujawsko – Pomorskiego i Opolskiego nie powołano kierowników kancelarii tajnych. Nieprawidłowości te doprowadziły do udostępnienia dokumentów zawierających informacje niejawne, stanowiące tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 5)**

W 3 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Podkarpackim i Zachodniopomorskim) wyznaczono kierowników kancelarii tajnych z opóźnieniem i w nieprawidłowym trybie. Natomiast w 4 Urzędach Marszałkowskich: Kujawsko – Pomorskim, Podkarpackim, Podlaskim i Małopolskim, stwierdzono przypadki zastępowania kierowników kancelarii tajnych przez pełnomocników ochrony, co było niezgodne z § 4 ust. 2 rozporządzenia KT. W świetle art. 50 ust. 2 ustawy oraz § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia - łączenie funkcji pełnomocnika ochrony i kierownika kancelarii tajnej jest nieprawidłowe; pełnomocnik sprawuje nadzór nad kancelarią tajną i jemu bezpośrednio podlega kierownik kancelarii tajnej. Za nieprawidłowości w tym zakresie odpowiedzialni byli marszałkowie jako kierownicy jednostek. Nieprawidłowości powyższe ujemnie wpływały na zapewnienie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową.

Podobne nieprawidłowości, które mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym, stwierdzono w 3 urzędach wojewódzkich i w 5 urzędach marszałkowskich. Kierowników kancelarii tajnych wyznaczono z opóźnieniem w 2 urzędach wojewódzkich (Lubuskim i Mazowieckim) oraz w 5 urzędach marszałkowskich (Lubuskim, Małopolskim, Mazowieckim, Warmińsko – Mazurskim i Wielkopolskim). Przypadki zastępowania kierowników kancelarii tajnych przez pełnomocników ochrony stwierdzono w Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich (Mazowieckim i Wielkopolskim). Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili wojewodowie, marszałkowie województw lub pełnomocnicy. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 5)**

3.2.3. Szkolenie osób dopuszczonych do pracy, z którą łączył się dostęp do informacji niejawnych

W 3 Urzędach Wojewódzkich (Lubelskim, Małopolskim i Opolskim) oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich (Podlaskim i Warmińsko-Mazurskim) nie wszyscy pracownicy posiadający poświadczenia bezpieczeństwa zostali przeszkoleni lub szkolono ich z opóźnieniem w zakresie tematyki określonej w art. 22 oraz art. 54 ust. 1 ustawy. Brak stosownego przeszkolenia, będącego jednym z warunków dostępu do informacji niejawnych, naruszał art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy. Na ogół nie powodowało to negatywnych skutków, ale w niektórych przypadkach (w 2 Urzędach Marszałkowskich: Łódzkim i Śląskim) podobne nieprawidłowości ujemnie wpływały na zapewnienie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, a nawet mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym (w 2 Urzędach Wojewódzkich: Łódzkim i Mazowieckim). Brak szkoleń skutkowało m. in. nieprawidłowościami przy prowadzeniu dzienników korespondencji i dziennika ewidencji wykonanych dokumentów, przechowywaniem w kancelarii tajnej w jednej szafie dokumentów niejawnych

o różnych klauzulach oraz dokumentów jawnych pomimo, że nie wchodziły one w skład zbioru dokumentów oraz przechowywaniem dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” poza kancelarią tajną, mimo niespełnienia wymogów określonych w § 6 ust. 4 rozporządzenia KT. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 6)**

3.2.4. Unormowania wewnętrzne, regulujące w urzędach sprawy przechowywania, rejestrowania i obiegu dokumentów niejawnych

W 4 Urzędach Wojewódzkich (Łódzkim, Małopolskim, Mazowieckim i Pomorskim) oraz w 4 Urzędach Marszałkowskich (Mazowieckim, Opolskim, Podlaskim i Warmińsko – Mazurskim) w przepisach wewnętrznych, dotyczących organizacji ochrony informacji niejawnych, wprowadzono rozwiązania niezgodne z przepisami wyższego rzędu, tj. ustawą i aktami wykonawczymi do niej. Uchybienia te nie powodowały następstw z punktu widzenia prawidłowej ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 8)**

W 4 Urzędach Wojewódzkich (Małopolskim, Podkarpackim, Podlaskim i Świętokrzyskim) oraz w 12 Urzędach Marszałkowskich (Dolnośląskim, Kujawsko – Pomorskim, Lubelskim, Łódzkim, Małopolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Pomorskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko – Mazurskim i Zachodniopomorskim) pełnomocnicy nie realizowali obowiązków wynikających z art. 20 ust. 2 ustawy, dotyczącego opracowania szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. W 2 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Zachodniopomorskim) nie określono w ww. wymaganiach sposobu wytwarzania dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”. Uchybienia te nie powodowały następstw z punktu widzenia prawidłowej ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową (w Urzędach Marszałkowskich: Dolnośląskim, Lubelskim, Łódzkim, Podlaskim, Pomorskim, Śląskim i Zachodniopomorskim). Natomiast w ww. urzędach wojewódzkich i w 5 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko – Pomorskim, Małopolskim, Podkarpackim, Świętokrzyskim i Warmińsko – Mazurskim) - mogły doprowadzić do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. W Urzędach Wojewódzkich: Lubelskim, Podkarpackim, Świętokrzyskim i Wielkopolskim, „Szczegółowe wymagania...” nie regulowały tematyki dotyczącej miejsca, sposobu wytwarzania i przetwarzania dokumentów oraz środków ochrony fizycznej, uniemożliwiających osobom nieupoważnionym dostępu do takich informacji, a więc podstawowych kwestii decydujących o prawidłowej ochronie informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 8)**

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy kierownik jednostki organizacyjnej powinien określić stanowiska lub rodzaje prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, odrębnie dla każdej klauzuli. Według art. 48 ust. 1 ww. ustawy pełnomocnik ochrony prowadzi wykaz stanowisk i prac zleconych oraz osób dopuszczonych do pracy lub służby na stanowiskach, z którymi wiąże się dostęp do informacji niejawnych.

W 3 Urzędach Wojewódzkich (Mazowieckim, Świętokrzyskim i Wielkopolskim) oraz w 9 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Lubuskim, Mazowieckim, Podlaskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko – Mazurskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) obowiązek określenia stanowisk lub rodzajów prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, stanowiących tajemnicę służbową, został zrealizowany dopiero po upływie od kilkunastu miesięcy (13 miesięcy w Wielkopolskim Urzędzie Marszałkowskim) do ponad 5 lat od wejścia w życie ustawy (w Urzędach Marszałkowskich Lubuskim i Śląskim oraz w ww. 3 urzędach wojewódzkich), mimo że w ww. jednostkach, w okresie objętym kontrolą, wytwarzano i udostępniano informacje niejawne. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili wojewodowie i marszałkowie województw. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 8)**

3.2.5. Prowadzenie rejestrów dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

Naruszenie zasad prowadzenia rejestrów dokumentów niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, określonych w rozporządzeniu KT, stwierdzono łącznie w 12 urzędach wojewódzkich oraz w 11 urzędach marszałkowskich.

W 6 Urzędach Wojewódzkich (Kujawsko-Pomorskim, Lubuskim, Łódzkim, Mazowieckim, Podkarpackim i Świętokrzyskim) oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich (Lubuskim i Małopolskim) nie odnotowywano w dzienniku korespondencji faktów kolejnego przekazywania dokumentu uprawnionemu pracownikowi i zapoznawania się z dokumentami o klauzuli „poufne” przez kolejnych uprawnionych pracowników. Naruszano przy tym § 10 ust. 3 rozporządzenia KT. Na podstawie tak prowadzonych zapisów nie można było ustalić, komu były przekazywane te dokumenty i czy były to osoby uprawnione. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili kierownicy i pracownicy kancelarii tajnych. Powyższe mogło doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 9)**

W 2 Urzędach Wojewódzkich (Małopolskim i Śląskim) oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich (Lubuskim i Łódzkim) stwierdzono także inne nieprawidłowości, dotyczące prowadzenia rejestrów dokumentów niejawnych. W ww. urzędach wojewódzkich dzienniki korespondencji dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” prowadzono z naruszeniem § 8 pkt 3 rozporządzenia KT (brak adnotacji o zwrocie dokumentów pobranych). Taka organizacja pracy w kancelarii tajnej - nie pozwalała na ustalenie, w każdych okolicznościach, gdzie znajduje się dokument klasyfikowany, pozostający w dyspozycji komórki organizacyjnej, co stanowiło naruszenie art. 52 ust. 1 ustawy. W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego m. in. nie zarejestrowano w dzienniku korespondencji, znajdującym się w kancelarii tajnej, dokumentów poufnych - oświadczeń o stanie majątkowym za lata 1999-2002. Ponadto, w sposób niezgodny z przyjętymi regulacjami, ewidencjonowano w dzienniku korespondencji dokumenty o klauzuli „zastrzeżone”. W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego nadano dziennikom ewidencji wykonanych dokumentów klauzulę „poufne”, zamiast klauzuli „tajne”, co było niezgodne z załącznikiem nr 1 do ustawy. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 9)**

Naruszenie zasad prowadzenia rejestrów dokumentów niejawnych stanowiących tajemnicę służbową w 3 Urzędach Wojewódzkich (Dolnośląskim, Opolskim i Wielkopolskim) oraz w 8 Urzędach Marszałkowskich (Łódzkim, Mazowieckim, Podkarpackim, Podlaskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko – Mazurskim i Wielkopolskim) ujemnie wpływało na zapewnienie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową. Odpowiedzialność za nieprawidłowości ponosili pracownicy prowadzący kancelarię tajną i pełnomocnicy, którzy sprawowali niedostateczny nadzór nad działalnością tej kancelarii.

W ww. Urzędach Wojewódzkich stwierdzono prowadzenie w kancelarii tajnej dzienników ewidencji wykonanych dokumentów dla udokumentowania wytworzenia dokumentów „poufnych”, niezgodnie z wzorcem określonym w załączniku nr 6 do rozporządzenia KT. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 9)**

W 5 Urzędach Marszałkowskich (Mazowieckim, Podkarpackim, Podlaskim, Śląskim i Świętokrzyskim) nie przestrzegano m. in. obowiązku kwitowania, w dzienniku korespondencji, faktu przekazania dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”, naruszając § 10 ust. 3 rozporządzenia KT, w którym stwierdza się, że kierownik kancelarii lub osoba upoważniona przekazuje dokumenty oznaczone klauzulą „poufne” właściwemu pracownikowi za pokwitowaniem w dzienniku korespondencji. W 3 Urzędach Marszałkowskich (Podlaskim, Świętokrzyskim i Warmińsko – Mazurskim) nie założono wykazu przesyłek nadanych, wymaganego zgodnie z § 8 pkt 7 ww. rozporządzenia.

W 7 urzędach wojewódzkich (Lubuskim, Łódzkim, Opolskim, Podkarpackim, Pomorskim, Śląskim i Świętokrzyskim) i w 2 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko – Pomorskim i Małopolskim) uchybienia te nie powodowały następstw z punktu widzenia prawidłowej ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową.

W 5 Urzędach Wojewódzkich (Lubuskim, Łódzkim, Podkarpackim, Pomorskim i Świętokrzyskim) stwierdzono prowadzenie rejestrów dokumentów niejawnych stanowiących tajemnicę służbową z uchybieniami, polegającymi m. in. na: nieprawidłowym poprawianiu zapisów przy użyciu korektora, dokonywaniu zapisów ołówkiem, dokonywaniu skreśleń tuszem lub atramentem koloru niebieskiego i czarnego, bez daty i podpisu osób dokonujących skreśleń, co stanowiło naruszenie zasad określonych w § 13 rozporządzenia KT. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 9)**

3.2.6. Przechowywanie dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”

W 4 Urzędach Wojewódzkich (Lubelskim, Mazowieckim, Podkarpackim i Śląskim) oraz w 5 Urzędach Marszałkowskich (Łódzkim, Pomorskim, Śląskim, Świętokrzyskim i Mazowieckim) przechowywano poza kancelarią tajną dokumenty zawierające informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne” bez spełnienia wymogów, o których mowa w § 6 ust. 4 rozporządzenia KT, tj. m. in. bez zgody kierownika jednostki, dotyczącej określonych dokumentów oraz w okresie dłuższym niż czas niezbędny do realizacji zadań związanych z dostępem do dokumentów zawierających informacje niejawne. Osobami odpowiedzialnymi w takich przypadkach byli najczęściej kierownicy kancelarii tajnych i pełnomocnicy ochrony. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 10)**

W 12 urzędach wojewódzkich oraz w 12 urzędach marszałkowskich nie przestrzegano zakazu przechowywania w kancelarii tajnej dokumentów jawnych, niewchodzących w skład zbiorów, co stanowiło naruszenie § 6 ust. 1 rozporządzenia KT.

W 10 Urzędach Wojewódzkich (Kujawsko-Pomorskim, Lubelskim, Lubuskim, Małopolskim, Podkarpackim, Pomorskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) oraz w 10 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Lubuskim, Małopolskim, Opolskim, Podkarpackim, Pomorskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko-Mazurskim i Zachodniopomorskim) stwierdzono nieprawidłowości, polegające na przechowywaniu w kancelariach tajnych dokumentów jawnych. Nie wykorzystywano przy tym możliwości, jakie daje przepis art. 19 ust. 3 i 4 ustawy, dotyczący tworzenia zbiorów dokumentów. Odpowiedzialność za taki stan rzeczy ponosili najczęściej kierownicy kancelarii tajnych oraz pełnomocnicy z racji sprawowanego nadzoru. Nie przestrzegano także w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim i w 4 Urzędach Marszałkowskich (Lubuskim, Małopolskim, Pomorskim i Śląskim) zasady oddzielnego przechowywania dokumentów o różnych klauzulach do czego zobowiązywał § 6 ust. 2 rozporządzenia KT. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 11)**

W 2 Urzędach Wojewódzkich (Łódzkim i Mazowieckim) oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko-Pomorskim i Łódzkim) uchybienia te nie powodowały następstw z punktu widzenia prawidłowej ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową.

W 5 Urzędach Wojewódzkich (Dolnośląskim, Łódzkim, Małopolskim, Podlaskim i Warmińsko-Mazurskim) oraz w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego pozytywnie oceniono wydzielenie strefy bezpieczeństwa, tj. części obiektów, które poddane są szczególnej kontroli wejść i wyjść oraz kontroli przebywania. W 11 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko-Pomorskim, Lubelskim, Lubuskim, Łódzkim, Mazowieckim, Opolskim, Pomorskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko-Mazurskim i Wielkopolskim)

strefa bezpieczeństwa nie została zorganizowana, co stanowiło naruszenie art. 57 pkt 1 ustawy.

W 9 Urzędach Marszałkowskich (Dolnośląskim, Kujawsko – Pomorskim, Lubuskim, Łódzkim, Mazowieckim, Opolskim, Pomorskim, Świętokrzyskim i Warmińsko – Mazurskim) nie dostosowano lub ze znacznym opóźnieniem dostosowano pomieszczenia wymagające ochrony do wymogów ustawowych, określonych w art. 57 ustawy oraz w § 5 rozporządzenia KT. Osobami odpowiedzialnymi za powyższe nieprawidłowości byli marszałkowie województw i pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych. W 5 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Opolskim, Podkarpackim, Pomorskim i Śląskim) nieprawidłowości te nie powodowały skutków z punktu widzenia prawidłowej ochrony informacji niejawnych. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 12)**

3.2.7. Udostępnianie dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”

Zgodnie z art. 85 ust. 2 ustawy, pełnomocnicy ochrony powinni dokonać, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do dnia 11 września 1999 r., przeglądu stanowisk oraz sporządzić wykazy stanowisk i osób dopuszczonych do informacji niejawnych.

W 2 Urzędach Wojewódzkich (Małopolskim i Warmińsko – Mazurskim) pełnomocnicy ochrony nie sporządzili w ustawowym terminie wykazu stanowisk i osób dopuszczonych do informacji niejawnych. Naruszenie terminu opracowania ww. wykazów miało także miejsce w 4 Urzędach Marszałkowskich Województw: Dolnośląskiego, Lubelskiego, Małopolskiego i Pomorskiego. Odpowiedzialność za te opóźnienia ponosili najczęściej pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych.

W 8 Urzędach Wojewódzkich (Kujawsko- Pomorskim, Lubuskim, Łódzkim, Mazowieckim, Opolskim, Podlaskim, Warmińsko-Mazurskim i Wielkopolskim) oraz w 12 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko – Pomorskim, Lubelskim, Lubuskim, Łódzkim, Małopolskim, Mazowieckim, Opolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Śląskim, Świętokrzyskim i Warmińsko – Mazurskim) stwierdzono przypadki udostępniania dokumentów niejawnych osobom nieposiadającym poświadczeń bezpieczeństwa lub ich wytwarzanie przez takie osoby, co było niezgodne z art. 3, art. 27 ust. 1 i art. 52 ust. 3 ustawy. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili najczęściej wojewodowie, marszałkowie, pełnomocnicy, lub pracownicy kancelarii tajnej. Zgodnie z art. 3, informacje niejawne mogą być udostępnione wyłącznie osobie dającej rękojmię zachowania tajemnicy i tylko w zakresie niezbędnym do wykonywania przez nią pracy lub pełnienia służby na zajmowanym stanowisku albo innej zleconej pracy. Według art. 27 ust. 1, dopuszczenie do pracy lub pełnienia służby na stanowisku albo zlecenie pracy, z którą łączy się dostęp do informacji niejawnych, może nastąpić po przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego i przeszkoleniu tej osoby w zakresie ochrony informacji niejawnych. Art. 52 ust. 3 ustawy stanowi, że kancelaria tajna odmawia udostępnienia lub wydania dokumentu oznaczonego klauzulą „poufne” osobie nie posiadającej stosownego poświadczenia bezpieczeństwa. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 13)**

Ponadto w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego miała miejsce kradzież dysków komputerowych, zawierających informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne” i w związku z tym możliwość ujawnienia zapisanych tam informacji niejawnych. Do pracy w pomieszczeniach pionu ochrony, w których znajdowały się komputery, dopuszczono osobę nieposiadającą poświadczenia bezpieczeństwa oraz przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych, a nawet określonego zakresu zadań i obowiązków, co było niezgodne z art. 18 ust. 5 ustawy. Pracownik ten dopuścił się kradzieży dysków twardej z dwóch komputerów Wydziału do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych, na których było zapisane 12 dokumentów zawierających informacje niejawne o klauzuli „poufne”. Kradzież nie została

zgłoszona przez pełnomocnika służbie ochrony państwa, co stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z art. 18 ust. 9 ustawy. Odzyskane przez Policję dyski odebrał z budynku komisariatu pracownik Zakładu Obsługi Urzędu, nieposiadający poświadczenia bezpieczeństwa, ani przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych. Pracownik ten dokonał montażu odzyskanych dysków w komputerach po upływie znacznego okresu czasu, a przy ich transporcie korzystał z publicznych środków lokomocji, nie stosując środków ochrony fizycznej informacji niejawnych. Po odzyskaniu dysków, pełnomocnik nie doprowadził do ich sprawdzenia. Komputery z odzyskanymi dyskami wykorzystywano do wytwarzania dokumentów jawnych i były one ogólnie dostępne dla wszystkich pracowników pionu ochrony. Dopiero w toku kontroli NIK dokonano sprawdzenia odzyskanych dysków, gdzie po ujawnieniu zapisanych na nich informacji niejawnych, zostały zdemontowane i po zabezpieczeniu zdeponowane w kancelarii tajnej, a pełnomocnik o powyższych faktach zawiadomił Marszałka i Delegaturę ABW w Łodzi. Poza pełnomocnikiem, odpowiedzialność w tym zakresie ponosił również kierownik jednostki organizacyjnej, który nawiązując stosunek pracy, powierzył stanowisko w pionie ochrony osobie niespełniającej ustawowych wymagań.

W 7 Urzędach Wojewódzkich (Lubuskim, Łódzkim, Podkarpackim, Śląskim, Warmińsko-Mazurskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) wydawano pracownikom upoważnienia na udostępnienie informacji niejawnych niezgodne z art. 49 ustawy. Nie określano bowiem w tych upoważnieniach zakresu przedmiotowego udostępnienia, co naruszało art. 49 ust. 3 ww. ustawy. Osobą odpowiedzialną za taki stan rzeczy był m. in. kierownik jednostki organizacyjnej i kierownik kancelarii tajnej. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 13)**

Ponadto w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim pracownicy, którzy korzystali z upoważnień mieli dostęp również do dokumentów wytworzonych poza Urzędem, co stanowiło naruszenie przepisów art. 49 ust. 2 ustawy.

W Świętokrzyskim i Wielkopolskim Urzędach Wojewódzkich upoważnień udzielał dyrektor generalny, a nie kierownik jednostki organizacyjnej, co było nieprawidłowe z punktu widzenia art. 49 ust. 2 ustawy.

W 6 Urzędach Marszałkowskich (Dolnośląskim, Małopolskim, Opolskim, Pomorskim, Świętokrzyskim i Wielkopolskim) marszałkowie, jako kierownicy jednostek organizacyjnych, podpisywali dokumenty poufne i zastrzeżone w sposób nieuprawniony, bo bez stosownego poświadczenia bezpieczeństwa. Naruszali tym samym art. 3 i art. 27 ust. 1 ustawy. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 13)**

W 7 urzędach wojewódzkich (Dolnośląskim, Mazowieckim, Pomorskim, Śląskim, Warmińsko-Mazurskim, Małopolskim i Podlaskim), a także w 2 Urzędach Marszałkowskich (Łódzkim i Pomorskim) pozytywnie oceniono przestrzeganie przepisów związanych z udostępnianiem dokumentów stanowiących tajemnicę służbową. Były one udostępniane wyłącznie osobom dającym rękojmię zachowania tajemnicy w rozumieniu art. 3 ustawy oraz posiadającym stosowne poświadczenia bezpieczeństwa i przeszkolonym w zakresie ochrony informacji niejawnych – zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy.

3.2.8. Wytwarzanie, przetwarzanie i klasyfikowanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

W 12 Urzędach Wojewódzkich (Lubelskim, Małopolskim, Mazowieckim, Opolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Pomorskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko-Mazurskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) oraz w 14 Urzędach Marszałkowskich (Dolnośląskim, Kujawsko – Pomorskim, Lubelskim, Lubuskim, Łódzkim, Małopolskim, Opolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Śląskim, Świętokrzyskim, Warmińsko – Mazurskim,

Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) nie opracowano i nie przedstawiono służbie ochrony państwa szczególnych wymagań bezpieczeństwa systemu teleinformatycznego lub sieci teleinformatycznej (SWBS), o których mowa w art. 60 i 61 ustawy. Mimo braku opracowanych i zaakceptowanych przez właściwą służbę ochrony państwa szczegółowych wymagań bezpieczeństwa systemu, wytwarzano w systemach teleinformatycznych tych urzędów dokumenty zawierające informacje niejawne stanowiące tajemnicę służbową. Osobami odpowiedzialnymi – w myśl ww. przepisu – byli kierownicy jednostek organizacyjnych i pełnomocnicy ds. informacji niejawnych. Ponadto w Kujawsko-Pomorskim i Łódzkim Urzędach Wojewódzkich SWBS-y nie były zaakceptowane przez służby ochrony państwa, co było niezgodne z art. 61 ustawy.

Stwierdzono m. in., że w Urzędach Wojewódzkich: Mazowieckim, Opolskim, Podlaskim i Świętokrzyskim wytworzono łącznie w sposób nieuprawniony, tj. z naruszeniem ww. przepisów 2533 dokumenty o klauzuli „poufne” oraz 2227 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”. W Urzędach Marszałkowskich Województw: Kujawsko – Pomorskiego, Lubelskiego, Lubuskiego, Łódzkiego, Małopolskiego, Opolskiego, Podkarpackiego, Podlaskiego, Śląskiego, Świętokrzyskiego, Warmińsko–Mazurskiego i Zachodniopomorskiego wytworzono łącznie w sposób nieuprawniony 1484 dokumenty o klauzuli „poufne” oraz 127 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 14)**

W 11 Urzędach Wojewódzkich (Kujawsko-Pomorskim, Lubelskim, Lubuskim, Łódzkim, Opolskim, Podkarpackim, Podlaskim, Pomorskim, Świętokrzyskim, Wielkopolskim i Zachodniopomorskim) oraz w 14 ww. Urzędach Marszałkowskich wytwarzano dokumenty zawierające informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne” na stanowiskach komputerowych nieposiadających certyfikatów, o których mowa w art. 60 ust. 2a ustawy. W myśl art. 61 ust. 1 ustawy, za eksploatację i bezpieczeństwo systemu lub sieci teleinformatycznej, był odpowiedzialny kierownik jednostki organizacyjnej.

Ponadto Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim, dokumenty zawierające informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne”, poza wytworzonymi w Biurze Ochrony Informacji Niejawnych, były wytwarzane w Wydziale Spraw Obywatelskich i Wydziale Zarządzania Kryzysowego, poza strefą bezpieczeństwa, co stanowiło naruszenie § 6 rozporządzenia RM w sprawie podstawowych wymagań bezpieczeństwa systemów i sieci teleinformatycznych. Osobą odpowiedzialną był kierownik jednostki organizacyjnej i pełnomocnik ochrony.

W Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim oraz w 5 Urzędach Marszałkowskich (Kujawsko - Pomorskim, Małopolskim, Podkarpackim, Świętokrzyskim i Warmińsko – Mazurskim) wytwarzano dokumenty zawierające informacje niejawne oznaczone klauzulą „zastrzeżone”, przed zatwierdzeniem przez kierownika jednostki „Szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, o których mowa w art. 20 ust. 2 ustawy. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 14)**

W większości skontrolowanych urzędów powyższe nieprawidłowości związane z wytwarzaniem i przetwarzaniem dokumentów niejawnych, mogły doprowadzić do ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym.

Stwierdzono również nieprawidłowości polegające na nadawaniu klauzul tajności, z naruszeniem art. 21 ustawy (w 3 Urzędach Marszałkowskich: Łódzkim, Podkarpackim i Wielkopolskim) oraz z nieprzestrzeganiem postanowień rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności oraz sposobu umieszczania klauzul na tych dokumentach (w 3 Urzędach Wojewódzkich: Kujawsko – Pomorskim, Lubuskim i Wielkopolskim oraz w 2 Urzędach Marszałkowskich: Łódzkim i Świętokrzyskim). **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 15)**

3.2.9. Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych

W Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych nie wykonywał, w podległej mu kancelarii tajnej, kontroli przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych i okresowych kontroli ewidencji i obiegu dokumentów, do czego był zobowiązany zgodnie z art. 18 ust. 4 pkt 4 i 5 ustawy. Sprzyjało to powstawaniu nieprawidłowości, polegających m. in. na wytwarzaniu dokumentów niejawnych przez osoby nieposiadające poświadczenia bezpieczeństwa oraz udostępnianie takim osobom dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

W 3 Urzędach Wojewódzkich (Dolnośląskim, Mazowieckim i Wielkopolskim) nie prowadzono kontroli jednostek organizacyjnych urzędu w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych, co stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z art. 18 ust. 4 pkt 4 i 5 ustawy. Natomiast w 4 Urzędach Marszałkowskich (Lubelskim, Małopolskim, Podkarpackim i Zachodniopomorskim) ww. obowiązek prowadzenia kontroli był realizowany nieskutecznie, bowiem kontrole wewnętrzne nie wykazywały nieprawidłowości, które ujawniono dopiero podczas kontroli NIK. Za niewywiązywanie się z tego obowiązku odpowiedzialność ponosili pełnomocnicy ochrony. Powyższe nieprawidłowości mogły doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową osobom nieuprawnionym. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 16)**

W Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim negatywnie oceniono fakt zaginięcia w Wydziale Prawnym i Nadzoru 10 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”. Wszczęte przez pełnomocnika postępowanie wyjaśniające, do dnia zakończenia kontroli nie dało pozytywnych rezultatów. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili: Dyrektor Wydziału Prawnego i Nadzoru w ramach nadzoru funkcjonalnego, gdyż nie rozliczył z chwilą zwolnienia z pracy pracownika, w którego posiadaniu były ww. dokumenty oraz kolejni pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych, za brak kontroli Wydziału w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Nieprzeprowadzanie przez pełnomocnika kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz kontroli ewidencji i materiałów niejawnych stwierdzono również w 3 Urzędach Marszałkowskich: Łódzkim, Kujawsko - Pomorskim i Śląskim. W Lubuskim Urzędzie Marszałkowskim nie udokumentowano prowadzenia takich kontroli. Nieprawidłowości te ujemnie wpływały na zapewnienie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową. **(przykłady: zał. nr 5.2. pkt 16)**

W 5 Urzędach Wojewódzkich (Podlaskim, Pomorskim, Śląskim, Warmińsko – Mazurskim i Zachodniopomorskim) oraz w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego pozytywnie oceniono prowadzenie przez pełnomocników ochrony, w komórkach organizacyjnych urzędów, kontroli ochrony informacji niejawnych oraz przestrzegania przepisów w tym zakresie, do czego zobowiązuje pełnomocnika art. 18 ust. 4 pkt 4 i 5 ustawy.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje kontrola w urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego przeprowadzona przez pełnomocnika po objęciu przez niego tej funkcji, w której rzetelnie wykazano skutki opóźnienia w powołaniu pionu ochrony. Należy też zauważyć, że o wszystkich nieprawidłowościach ustalonych w toku kontroli prowadzonych przez pełnomocnika, informował on kierownika jednostki organizacyjnej i właściwą służbę ochrony państwa, zgodnie z art. 18 ust. 9 ustawy, wskazując jednocześnie jakie działania należy podjąć w celu usunięcia tych nieprawidłowości.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W czasie prowadzenia kontroli nie zasięgnięto informacji w jednostkach niekontrolowanych na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK. Nie powoływano biegłych i specjalistów. Zorganizowano jedną naradę pokontrolną. Nie zgłoszono zastrzeżeń do protokołów kontroli.

Zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych zgłosili kierownicy 5 skontrolowanych jednostek (Wojewoda Śląski, Wojewoda Wielkopolski, Wojewoda Warmińsko – Mazurski, Marszałek Województwa Małopolskiego i Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego). Odmówiono przyjęcia zastrzeżeń Wojewody Wielkopolskiego, ponieważ zostały złożone po ustawowym terminie oraz jednego z dwóch zastrzeżeń zgłoszonych przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego – z powodu braku uzasadnienia. Natomiast zastrzeżenia Wojewody Warmińsko – Mazurskiego i Marszałka Województwa Małopolskiego były nieskuteczne, ponieważ zostały wniesione przez osoby nieuprawnione. Spośród dwóch zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego zgłoszonych przez Wojewodę Śląskiego, jedno uwzględniono częściowo, a jedno oddalono. Oddalono również zastrzeżenie zgłoszone przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.

W wyniku przeprowadzonych kontroli skierowano łącznie 32 wystąpienia pokontrolne, do kierowników skontrolowanych jednostek. NIK otrzymała odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne od 16 wojewodów i 15 marszałków województw (tylko Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego nie poinformował NIK o sposobie wykorzystania ocen i uwag oraz wykonaniu wniosków pokontrolnych).

W wystąpieniach skierowanych do wojewodów i marszałków województw, Najwyższa Izba Kontroli wniosowała m. in. o:

- 1) spełnienie przez osobę pełniącą funkcję pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych wszystkich wymogów, przewidzianych w art. 18 ust. 3 ustawy;
- 2) wyznaczenie kierownika kancelarii tajnej oraz dokonanie podziału obowiązków służbowych między pełnomocnikiem ochrony, a kierownikiem kancelarii tajnej - stosownie do istniejących w tym zakresie wymagań;
- 3) dostosowanie uregulowań wewnętrznych, dotyczących podległości pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych i kierowanego przez niego biura, do wymogów wynikających z ustawy;
- 4) wywiązywanie się przez pełnomocnika z obowiązku określonego w art. 18 ust. 9 ustawy, tj. w przypadku naruszenia przepisów o ochronie informacji niejawnych, każdorazowo zawiadamiać kierownika jednostki, a w przypadku naruszenia przepisów o ochronie informacji niejawnych, oznaczonych klauzulą „poufne” lub wyższą, również Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
- 5) udostępnianie dokumentów zawierających informacje niejawne wyłącznie osobom spełniającym wszystkie wymagania określone w art. 3 i 27 ust. 1 ustawy lub osobom upoważnionym do zapoznania się z takimi dokumentami w trybie art. 49 ustawy;
- 6) udostępnianie dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” za pokwitowaniem w dzienniku korespondencji;
- 7) przechowywanie dokumentów zawierających informacje niejawne, oznaczone klauzulą „poufne”, zgodnie z przepisami art. 50 ust. 1 ustawy oraz § 2 rozporządzenia KT – w kancelarii tajnej, bądź poza kancelarią tajną przy spełnieniu warunków określonych w § 6 ust. 4 ww. rozporządzenia;
- 8) wydzielenie strefy bezpieczeństwa ze zlokalizowaną w jej obrębie kancelarią tajną, spełniającą kryteria, o których mowa w § 5 rozporządzenia KT;

- 9) nieprzechowywanie w kancelarii tajnej dokumentów niezawierających informacji niejawnych, chyba że wchodzi one w skład zbiorów dokumentów – zgodnie z przepisami § 6 ust. 1 rozporządzenia KT;
- 10) prowadzenie w kancelarii tajnej rejestrów dokumentów o klauzuli „poufne” w sposób zgodny z wymogami ww. rozporządzenia;
- 11) zaprzestanie wytwarzania dokumentów zawierających informacje niejawne, oznaczonych klauzulą „poufne”, na niecertyfikowanych stanowiskach komputerowych;
- 12) opracowanie i wdrożenie Szczególnych Wymagań Bezpieczeństwa Systemów i Sieci Teleinformatycznych (SWBS);
- 13) zaniechanie wytwarzania dokumentów, zawierających informacje niejawne i oznaczonych klauzulą „poufne”, w systemach teleinformatycznych, do czasu zaakceptowania SWBS przez służbę ochrony państwa;
- 14) powołanie osoby lub zespołu osób odpowiedzialnego za funkcjonowanie systemu teleinformatycznego zgodnie z art. 61 ust.1 pkt 1 ustawy;
- 15) wyznaczenie pracownika pionu ochrony pełniącego funkcję inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy;
- 16) opracowanie i wdrożenie szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych dla dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”;
- 17) opracowanie wykazu stanowisk lub rodzaju prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” i „poufne”.
- 18) systematyczne szkolenie pracowników urzędu w zakresie ochrony informacji niejawnych;
- 19) przeprowadzanie wnikliwych kontroli wewnętrznych w zakresie ochrony informacji niejawnych.

W odpowiedzi na wystąpienia, wojewodowie i marszałkowie województw poinformowali NIK, m. in. że większość wniosków została zrealizowana lub znajduje się w trakcie realizacji.

Z nadesłanych do NIK informacji o sposobie wykorzystania przez skontrolowane jednostki ocen i uwag oraz wykonania wniosków wynikało, że według stanu na dzień 12 września 2005 r., na ogólną liczbę 211 wniosków pokontrolnych (w tym 102 skierowanych do urzędów wojewódzkich i 109 – do urzędów marszałkowskich), zrealizowano 164 wnioski (85 w urzędach wojewódzkich i 79 w urzędach marszałkowskich), nie zrealizowanych wniosków było 5 (2 w urzędach wojewódzkich i 3 w urzędach marszałkowskich), a 38 wniosków znajdowało się w trakcie realizacji (15 w urzędach wojewódzkich i 23 w urzędach marszałkowskich).

5. Załączniki

5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów

WOJEWODOWIE:

1. Wojewoda Dolnośląski,
2. Wojewoda Kujawsko - Pomorski,
3. Wojewoda Lubelski,
4. Wojewoda Lubuski.
5. Wojewoda Łódzki,
6. Wojewoda Małopolski,
7. Wojewoda Mazowiecki,
8. Wojewoda Opolski,
9. Wojewoda Podkarpacki,
10. Wojewoda Podlaski,
11. Wojewoda Pomorski,
12. Wojewoda Śląski,
13. Wojewoda Świętokrzyski
14. Wojewoda Warmińsko - Mazurski,
15. Wojewoda Wielkopolski,
16. Wojewoda Zachodniopomorski.

ZARZĄDY WOJEWÓDZTW:

17. Zarząd Województwa Dolnośląskiego,
18. Zarząd Województwa Kujawsko - Pomorskiego,
19. Zarząd Województwa Lubelskiego,
20. Zarząd Województwa Lubuskiego.
21. Zarząd Województwa Łódzkiego,
22. Zarząd Województwa Małopolskiego,
23. Zarząd Województwa Mazowieckiego,
24. Zarząd Województwa Opolskiego,
25. Zarząd Województwa Podkarpackiego,
26. Zarząd Województwa Podlaskiego,
27. Zarząd Województwa Pomorskiego,
28. Zarząd Województwa Śląskiego,
29. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego
30. Zarząd Województwa Warmińsko - Mazurskiego,
31. Zarząd Województwa Wielkopolskiego,
32. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego.

5.2. Przykłady nieprawidłowości ustalonych w wyniku kontroli

1. Nieprawidłowości związane z opóźnionym powołaniem pełnomocników do spraw ochrony informacji niejawnych:

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim pełnomocnik ochrony został powołany dopiero ok. 6 miesięcy po wejściu w życie ustawy. W okresie od dnia 1 stycznia 2001 r. do dnia 18 lutego 2001 r. i w okresie od dnia 16 sierpnia 2001 r. do dnia 30 grudnia 2001 r. stanowisko pełnomocnika ochrony nie było obsadzone, co stanowiło naruszenie art. 18 ust. 2 i 4 ustawy. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny był ówczesny wojewoda, a skutkiem braku pełnomocnika ochrony były m. in. następujące nieprawidłowości i uchybienia: brak aktualizacji szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, nieprzeprowadzanie jakichkolwiek kontroli informacji niejawnych oraz przestrzegania przepisów o ochronie tych informacji, nierealizowanie szkolenia pracowników posiadających poświadczenie bezpieczeństwa, przechowywanie dokumentów niejawnych poza kancelarią tajną.

W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim pełnomocnik ochrony został powołany dopiero ok. 13 miesięcy od wejścia w życie ustawy. Zbyt późne powołanie pionu ochrony i pełnomocnika ochrony skutkowało brakiem nadzoru ze strony pełnomocnika nad przetwarzaniem, wytwarzaniem i przechowywaniem dokumentów niejawnych, w szczególności następującymi nieprawidłowościami: opóźnieniem przy opracowaniu i wdrażaniu Szczególnych Wymagań Bezpieczeństwa Systemu Teleinformatycznego (SWBS) dla dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”, wytwarzaniem w okresie od dnia 11 marca 1999 r. do dnia 14 listopada 2002 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” przy użyciu sprzętu komputerowego, pomimo braku SWBS, nieodnotowaniem w odpowiednich dziennikach faktu upłynięcia z mocy prawa okresu ochronnego dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, nieprawidłowym prowadzeniem w okresie od dnia 11 marca 1999 r. do dnia 30 września 2000 r. dzienników korespondencji dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”.

Marszałek Województwa Małopolskiego nie powołał pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych i nie zorganizował pionu ochrony w Urzędzie w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ww. ustawy. Nieprawidłowe było bowiem funkcjonowanie pełnomocnika w okresie od dnia 3 września 1999 r. do dnia 31 marca 2000 r. w oparciu o umowę o dzieło, co stanowiło naruszenie art. 18 ust. 5 ustawy.

2. Nieprawidłowości dotyczące aktualizowania regulaminów organizacyjnych w zakresie spraw związanych z pionem ochrony:

W Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego dopiero w dniu 25 listopada 2002 r. (3 lata i 8 miesięcy po wejściu w życie ustawy) określono pion ochrony, mimo, że pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych funkcjonował w Urzędzie od dnia 3 września 1999 r., a kierownik kancelarii tajnej – od dnia 1 października 1999 r. Za znaczną zwłokę w dostosowaniu struktury jednostki do obowiązującego prawa odpowiedzialność ponosiły służby prawne Urzędu.

W Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego sprawy pionu ochrony uregulowano nieprawidłowo, ponieważ umiejscowiono kancelarię tajną w Departamencie Organizacji i Kontroli oraz nie uwzględniono stanowiska pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych, co było niezgodne z art. 18 ust. 2 i art. 50 ust. 2 ustawy. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy był kierownik jednostki organizacyjnej.

3. Nieprawidłowości związane z niewyznaczeniem administratora systemu i inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego:

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego, mimo niewyznaczenia administratora i inspektora bezpieczeństwa, według stanu na dzień 19 lipca 2004 r. wytworzono 798 dokumentów o klauzuli „poufne” i 18 - o klauzuli „zastrzeżone”.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego administrator systemu pełnił jednocześnie funkcję inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, co stanowiło naruszenie art. 63 ustawy. Zgodnie z tym przepisem, inspektor bezpieczeństwa teleinformatycznego pełni funkcję kontrolną w stosunku do administratora systemu. Powierzenie obu tych funkcji jednemu pracownikowi prowadziło do sytuacji, w której pracownik ten kontrolował i nadzorował zadania wykonywane przez siebie samego.

W Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim nie powołano osoby lub zespołu osób odpowiedzialnych za administrowanie systemem teleinformatycznym, co było niezgodne z art. 63 ust. 1 pkt 1 ustawy, a także nie wyznaczono inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, mimo obowiązku wynikającego z art. 63 ust. 1 pkt 2 ustawy. W wyniku powyższego nie były realizowane zadania dotyczące nadzoru nad funkcjonowaniem systemu teleinformatycznego, w którym były przetwarzane informacje niejawne. Skutkiem było między innymi wytwarzanie dokumentów o klauzuli „poufne” na komputerach nieposiadających właściwego certyfikatu. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy był kierownik jednostki organizacyjnej oraz pełnomocnik z racji sprawowanego nadzoru.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego wyznaczył administratora systemu i inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego dopiero w marcu 2003 r., tj. 4 lata od czasu obowiązywania ustawy, mimo wytwarzania w tym okresie dokumentów niejawnych w systemie teleinformatycznym, natomiast Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego wyznaczył inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego z dniem 31 maja 2002 r., tj. po upływie 38 miesięcy od wejścia w życie ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko - Pomorskiego do dnia 8 grudnia 2003 r. nie wyznaczono osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie systemu lub sieci teleinformatycznych oraz inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego. Pismem z dnia 9 grudnia 2003 r. powierzono obydwie ww. funkcje jednej osobie - Kierownikowi Biura Informatyków Urzędu, co było niezgodne z art. 63 ust. 1 ustawy, ponieważ inspektor bezpieczeństwa teleinformatycznego jest odpowiedzialny za kontrolę zgodności funkcjonowania sieci lub systemu teleinformatycznego z SWBS, podczas gdy za funkcjonowanie tego systemu bezpośrednio odpowiada administrator.

4. Nieprawidłowości związane z pełnieniem obowiązków przez pełnomocników ochrony informacji niejawnych, bez odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa oraz przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych:

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego zatrudniono na stanowisku pełnomocnika w okresie od dnia 11 marca 2000 r. do dnia 10 marca 2001 r. pracownika nieprzeszkolonego w zakresie ochrony informacji niejawnych oraz nieposiadającego poświadczenia bezpieczeństwa. Posiadane przez tego pracownika upoważnienie do dostępu do wiadomości stanowiących tajemnicę państwową, wydane na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej, straciło ważność z dniem 11 marca 2000 r. Postępowanie sprawdzające wszczęte wobec ww. pracownika w dniu 16 listopada 1999 r. nie zostało zakończone do dnia rozwiązania z nim umowy o pracę (20 marca 2001 r.). W okresie gdy nie był upoważniony do dostępu do informacji niejawnych wytworzył 4 dokumenty o klauzuli „poufne” związane z prowadzonymi

postępowaniami sprawdzającymi. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy był kierownik jednostki organizacyjnej.

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego powołał w dniu 1 października 1999 r. na pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych osobę, nieposiadającą wymaganego poświadczenia bezpieczeństwa i zaświadczenia o odbyciu przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych. Powołany pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych nie miał również upoważnienia wydanego na podstawie wcześniejszych przepisów, do dostępu do informacji stanowiących tajemnicę państwową lub służbową. Pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych uzyskał wymagane poświadczenie bezpieczeństwa dopiero w dniu 11 września 2000 r., natomiast nie odbył wymaganego ustawą przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych. Miał dostęp do jednego dokumentu oznaczonego klauzulą „zastrzeżone”.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko - Mazurskiego powierzono umową - zlecenia z dnia 26 lipca 1999 r. zadania, należące do pełnomocnika ochrony, osobie nie będącej pracownikiem pionu ochrony i nie spełniającej podstawowych wymagań określonych w art. 18 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy, co jednocześnie naruszało art. 18 ust. 4 ww. ustawy. Zatrudnienie ww. osoby na stanowisku pełnomocnika ochrony na podstawie umowy o pracę nastąpiło dopiero z dniem 1 września 1999 r., pomimo że nadal nie posiadała ona poświadczenia bezpieczeństwa i nie była przeszkolona w zakresie ochrony informacji niejawnych. Naruszono także art. 3 ustawy, ponieważ pełnomocnik ochrony, nie posiadając uprawnień, rejestrował i przekazywał dokumenty niejawne oraz wytworzył 4 dokumenty poufne i 2 dokumenty zastrzeżone. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialność ponosili: marszałek oraz pełnomocnik ochrony za nielegalne wytwarzanie i rejestrowanie dokumentów niejawnych stanowiących tajemnicę służbową.

5. Nieprawidłowości dotyczące powoływania kierowników lub pracowników kancelarii tajnych:

W Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim bez stosownych uprawnień, w związku z utratą ważności wydanych na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów upoważnień do dostępu do wiadomości stanowiących tajemnicę państwową (ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej), pozostawały 4 osoby: na stanowisku kierownika kancelarii tajnej w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim (od dnia 11 marca 2000 r. do dnia 16 czerwca 2000 r.), na stanowisku prowadzącego oddział kancelarii tajnej w delegaturze Urzędu z siedzibą w Białej Podlaskiej (od dnia 11 września 2000 r. do dnia 27 grudnia 2000 r.), na stanowisku prowadzącego oddział kancelarii tajnej w delegaturze Urzędu z siedzibą w Chełmie (od dnia 11 września 2000 r. do dnia 12 lutego 2001 r.), na stanowisku prowadzącego oddział kancelarii tajnej w delegaturze Urzędu z siedzibą w Zamościu (od dnia 11 września 2000 r. do dnia 20 lutego 2001 r.) Osobą odpowiedzialną za taki stan rzeczy był pełnomocnik ochrony.

W Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim dopuszczono do pracy w kancelarii tajnej (podczas nieobecności p.o. kierownika kancelarii tajnej) pracownika pionu ochrony, który w okresie od dnia 12 września 2000 r. do dnia 22 stycznia 2001 r. nie posiadał poświadczenia bezpieczeństwa i w tym czasie wykonał 3 dokumenty oznaczone klauzulą „poufne”.

W Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim Dyrektor Generalny zatrudnił w okresie od dnia 24 lipca 2000 r. do dnia 15 czerwca 2001 r. osobę, posiadającą poświadczenie bezpieczeństwa do klauzuli „poufne”, jako pełniącą obowiązki kierownika kancelarii tajnej. Naruszono przy tym przepis art. 51 ustawy, który stanowi, że osoba obsługująca kancelarię powinna posiadać poświadczenie bezpieczeństwa odpowiednie do najwyższej klauzuli wytwarzanych, przetwarzanych, przekazywanych lub przechowywanych w kancelarii dokumentów oraz § 2 ust. 2 rozporządzenia KT, który stanowi, że kancelarią kieruje

kierownik kancelarii, wyznaczony przez kierownika jednostki organizacyjnej na wniosek pełnomocnika.

Marszałek Województwa Mazowieckiego z dniem 1 lipca 2002 r. powierzył stanowisko kierownika kancelarii tajnej pracownikowi posiadającemu dostęp do informacji niejawnych o klauzuli „zastrzeżone”. Kierownik kancelarii w lipcu 2002 r. zarejestrował, a następnie wykreślił 28 dokumentów z klauzulą „poufne”, nie posiadając stosownego poświadczenia bezpieczeństwa. Dopiero z dniem 3 października 2002 r. pracownik ten uzyskał poświadczenie dostępu do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”, a zatem w lipcu nie spełniono warunku określonego w art. 51 ustawy, który nakazuje obsługę kancelarii tajnej przez osobę posiadającą poświadczenie bezpieczeństwa odpowiednie do najwyższej klauzuli wytwarzanych, przetwarzanych lub przechowywanych w kancelarii dokumentów.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego do dnia 30 listopada 2000 r. zadania kierownika kancelarii tajnej wykonywał pełnomocnik ochrony, podczas gdy § 2 ust. 2 rozporządzenia KT stanowi, że kancelarią kieruje kierownik kancelarii, wyznaczany przez kierownika jednostki organizacyjnej na wniosek pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych. W okresie od 17 listopada 1999 r. do 30 kwietnia 2000 r. ww. osoba, nie była jeszcze pracownikiem pionu ochrony i nie posiadała wówczas poświadczenia bezpieczeństwa, a mimo to założyła dzienniki dla dokumentów poufnych i zastrzeżonych oraz zarejestrowała w nich dokumenty niejawne, naruszając art. 3 i art. 51 ustawy.

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego powierzył prowadzenie kancelarii tajnej z dniem 10 stycznia 2000 r. pracownikowi bez stosownego poświadczenia bezpieczeństwa i przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych, natomiast z dniem 10 marca 2003 r. - pracownikowi nieprzeszkolonemu w ww. zakresie. W związku z powyższym wymienieni pracownicy prowadzili rejestry dokumentów oznaczone klauzulą „poufne” i mieli dostęp do wszystkich dokumentów niejawnych znajdujących się wówczas w kancelarii tajnej Urzędu. Pracownik prowadzący od 10 stycznia 2000 r. kancelarię tajną uzyskał wymagane poświadczenie bezpieczeństwa dopiero w dniu 7 sierpnia 2001 r., natomiast zaświadczenie stwierdzające odbycie przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych - w dniu 30 sierpnia 2001 r. Pracownik, któremu powierzono z dniem 10 marca 2003 r. prowadzenie kancelarii tajnej Urzędu uzyskał zaświadczenie stwierdzające odbycie przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych dopiero w dniu 22 maja 2003 r.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w okresie od dnia 18 listopada 2002 r. do dnia 31 stycznia 2003 r., nie powołano kierownika kancelarii tajnej, co stanowiło naruszenie § 2 ust. 2 rozporządzenia KT. Od dnia 8 lutego 2000 r. prowadzenie kancelarii tajnej Urzędu powierzono głównemu specjalście w Gabinetie Marszałka, pomimo że nie posiadał on poświadczenia bezpieczeństwa osobowego oraz stosownego przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych. Wymieniony pracownik przed uzyskaniem poświadczenia bezpieczeństwa zarejestrował 2 pisma oznaczone klauzulą „poufne”. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosił Marszałek Województwa.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego wyznaczono kierownika kancelarii tajnej w dniu 5 maja 2004 r., to jest z prawie 5-letnim opóźnieniem, w stosunku do terminu określonego w art. 85 ust 1 ustawy. Skutkiem tych opóźnień było niezorganizowanie kancelarii tajnej, co stanowiło naruszenie art. 50 ustawy. Pośrednim skutkiem było udostępnienie dokumentów o klauzuli „poufne” osobom nieposiadającym poświadczeń bezpieczeństwa. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili marszałkowie.

W Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim zorganizowano oddziały Kancelarii Poufnej z naruszeniem art. 50 ust 2 ustawy i § 2 ust. 4 rozporządzenia KT, poprzez powierzenie w delegaturach Urzędu prowadzenia oddziałów kancelarii pracownikom Urzędu zatrudnionym w referacie do spraw paszportowych, a więc poza pionem ochrony (Biurem).

W pomieszczeniach strefy bezpieczeństwa pracowały osoby, niebędące pracownikami pionu ochrony, nad którymi ani pełnomocnik, ani kierownik kancelarii tajnej nie mieli żadnego nadzoru, co było niezgodne z art. 57 pkt.1 i 3 ustawy. Spowodowało to szereg nieprawidłowości, a m. in.: nieznaną zasad prowadzenia rejestrów i dzienników w jednym z oddziałów kancelarii poufnej, niezgodne z wzorami, określonymi w rozporządzeniu KT, prowadzenie dzienników służących do rejestrowania dokumentów z klauzulą „poufne”, nieprawidłowe poprawianie zapisów w tych dziennikach, dokonywanie zapisów ołówkiem, nieprzestrzeganie zakazu przechowywania w kancelarii tajnej dokumentów niezawierających informacji niejawnych, niewchodzących w skład zbiorów, nieprzestrzeganie nakazu oddzielnego przechowywania w odrębnych szafach dokumentów według klauzul.

Marszałek Województwa Lubelskiego wyznaczył kierownika kancelarii tajnej dopiero w dniu 1 lipca 2002 r. bez pisemnego wniosku pełnomocnika, co było niezgodne z § 2 ust. 2 rozporządzenia KT. Odpowiedzialność w tym przypadku ponosił pełnomocnik, który nie złożył właściwego wniosku oraz marszałkowie, którzy sprawowali swoją funkcję w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 10 grudnia 2002 r.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego do zakończenia kontroli, tj. do dnia 30 lipca 2004 r. nie zapewniono obsady stanowiska kierownika kancelarii tajnej, o którym mowa w § 2 ust. 2 rozporządzenia KT, mimo stworzenia w regulaminie organizacyjnym Urzędu, formalnych podstaw funkcjonowania kancelarii tajnej. Było to spowodowane skierowaniem przez pełnomocnika ochrony wniosku do Marszałka Województwa o wyznaczenie kierownika kancelarii tajnej dopiero po upływie 2 lat i 4 miesięcy od jego powołania na pełnomocnika, oraz wyznaczeniem przez Marszałka Województwa, dopiero z dniem 1 listopada 2002 r., osoby „do prowadzenia kancelarii tajnej w Biurze Pełnomocnika...”. Jednocześnie nieprzekazanie przez pełnomocnika ochrony wyznaczonemu pracownikowi obowiązków kierownika kancelarii tajnej (w związku z jego odmową przyjęcia obowiązków), skutkowało łączeniem w Urzędzie Marszałkowskim funkcji pełnomocnika ochrony i kierownika kancelarii tajnej, co było niezgodne z art. 50 ust. 2 ustawy oraz § 2 ust. 2 rozporządzenia KT i uniemożliwiało sprawowanie nadzoru o którym mowa w art. 50 ust. 2 ustawy przez pełnomocnika ochrony nad kancelarią tajną. Osobą odpowiedzialną za powyższe był pełnomocnik ochrony, który dopiero w trakcie trwania kontroli, w dniu 12 lipca 2004 r. złożył wniosek do Marszałka Województwa o zatrudnienie osoby, mającej docelowo pełnić funkcję kierownika kancelarii tajnej.

Wojewoda Mazowiecki powołał kierownika kancelarii tajnej z piętnastomiesięcznym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w art. 85 ust. 1 ustawy. Skutkiem braku w tym okresie kierownika kancelarii tajnej było m. in. nieprawidłowe prowadzenie dzienników korespondencji dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” w zakresie przekazywania dokumentów oraz wydawanie i przechowywanie dokumentów o klauzuli „poufne” poza kancelarią tajną bez zgody kierownika jednostki organizacyjnej.

Marszałek Województwa Mazowieckiego powołał kierownika kancelarii tajnej z dniem 1 lipca 2002 r., co oznacza, że z obowiązku określonego w art. 85 ust. 1 ustawy wywiązał się z opóźnieniem wynoszącym 34 miesiące. Ponadto z dniem 1 lutego 2004 r. w Urzędzie połączono stanowiska pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych i kierownika kancelarii tajnej. Skutkiem tego była niemożność realizowania obowiązków określonych w art. 18 ust. 4 pkt 5 ustawy (okresowa kontrola ewidencji, materiałów i obiegu dokumentów), czyli kontrola pracy kierownika kancelarii przez pełnomocnika ochrony.

Marszałek Województwa Warmińsko – Mazurskiego wyznaczył i zatrudnił kierownika kancelarii tajnej w dniu 30 sierpnia 2002 r. Skutkiem tego było (w okresie od dnia 26 lipca 1999 r. do dnia 29 sierpnia 2002 r.) wykonywanie zadań kierownika kancelarii tajnej przez pełnomocnika ochrony. Pełnomocnik ochrony już w latach 1999-2001 informował pisemnie

Marszałka o konieczności zatrudnienia osoby do prowadzenia kancelarii tajnej i wskazywał też na nielegalne prowadzenie kancelarii tajnej przez pełnomocnika ochrony. Jednak z wnioskiem o wyznaczenie osoby do prowadzenia kancelarii tajnej, w trybie § 2 ust. 2 rozporządzenia KT, pełnomocnik ochrony wystąpił do Marszałka dopiero w dniu 13 maja 2002 r.

6. Nieprawidłowości związane z brakiem przeszkolenia pracowników, będącego jednym z warunków dostępu do informacji niejawnych:

W Urzędach Marszałkowskich Województw: Podlaskiego i Warmińsko-Mazurskiego przeszkolono wprawdzie pracowników posiadających poświadczenia bezpieczeństwa, zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy. Prowadzono też szkolenia w zakresie klasyfikowania informacji niejawnych, do czego zobowiązuje kierownika jednostki organizacyjnej art. 22 ustawy. Jednak szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych rozpoczęto odpowiednio po 19 i 12 miesiącach od wejścia w życie ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego brak było dokumentów, świadczących o zorganizowaniu przez kierownika jednostki organizacyjnej szkoleń pracowników z zakresu klasyfikowania informacji niejawnych oraz stosowania właściwych klauzul tajności, a także procedur ich zmiany i znoszenia. Drastycznym przykładem braku wiedzy w tym zakresie było przekroczenie przez byłego pełnomocnika uprawnień do przyznawania klauzuli tajności. Przychodzącym do Urzędu pismom z organów skarbowych, posiadającym oznaczenia „tajemnica skarbowa” (9 pism), były nadawane klauzule „zastrzeżone” na pisemne polecenie byłego pełnomocnika. Działania te były niezgodne z art. 21 ust. 1 ustawy, który stanowi, że klauzulę tajności przyznaje osoba, która jest upoważniona do podpisania dokumentu lub oznaczenia innego niż dokument materiału. W toku kontroli obecny pełnomocnik unieważnił powyższe polecenie oraz nakazał zdjęcie nielegalnie nadanych klauzul tajności. Przeprowadzane przez pełnomocnika szkolenia dla osób posiadających poświadczenia bezpieczeństwa ograniczały się tylko do ogólnej problematyki ochrony informacji niejawnych, zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego wystawiono wszystkim 57 osobom posiadającym poświadczenie bezpieczeństwa zaświadczenia o ukończeniu szkolenia z zakresu ochrony informacji niejawnych, pomimo nieprzeprowadzania szkoleń, o których mowa w art. 54 i 22 ustawy. Odpowiedzialny za tę nieprawidłowość był ówczesny pełnomocnik ochrony, który nie przeprowadzał i nie organizował szkoleń, jak również nie informował Marszałka o konieczności przeprowadzania szkoleń z zakresu klasyfikowania informacji niejawnych. W trakcie kontroli wdrożono w Urzędzie program szkoleń z zakresu ochrony i klasyfikowania informacji niejawnych. Przeszkolono 58 osób, jednak nie przeprowadzono szkolenia z zakresu zagrożeń ze strony obcych służb specjalnych działających przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej i państwom sojusznicznym, a także z zakresu zagrożeń ze strony organizacji terrorystycznych.

W Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim skutkiem braku szkoleń z tego zakresu były m. in. następujące nieprawidłowości: prowadzenie dzienników służących do rejestrowania dokumentów z klauzulą „poufne” niezgodnie z wzorami określonymi w rozporządzeniu KT, nieprawidłowe poprawianie zapisów w tych dziennikach przy użyciu korektora, dokonywanie zapisów ołówkiem, nieprzestrzeganie zakazu przechowywania w kancelarii dokumentów nie zawierających informacji niejawnych, niewchodzących w skład zbiorów, nieprzestrzeganie nakazu oddzielnego przechowywania w odrębnych szafach dokumentów według klauzul, nieznanomość zasad prowadzenia rejestrów i dzienników przez osobę prowadzącą oddział kancelarii - nie można było ustalić, kto faktycznie zapoznawał się z dokumentami o klauzuli „poufne”, czy były to osoby uprawnione w rozumieniu art. 3 ustawy. W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim pełnomocnik ochrony nie przeszkolił 557 pracowników (83,3 %) spośród 669 posiadających poświadczenia bezpieczeństwa.

7. Nieprawidłowości dotyczące nieprzestrzegania kompetencji wynikających z ustawy przez pracowników urzędów:

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego, kierownika kancelarii tajnej wyznaczył Dyrektor Generalny Urzędu Marszałkowskiego, co było niezgodne z § 2 ust. 2 rozporządzenia KT, który stanowi, że kancelarią kieruje kierownik kancelarii, wyznaczany przez kierownika jednostki organizacyjnej na wniosek pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych. Kierownikiem Urzędu Marszałkowskiego w świetle przepisów ustawy jest Marszałek, któremu nie przysługuje prawo przekazania swoich uprawnień dotyczących ochrony informacji niejawnych na inne osoby. Analogiczna sytuacja miała miejsce w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim, którego kierownikiem był Wojewoda. Ponadto w ww. Urzędzie stwierdzono nieuprawnione wyrażenie zgody pracownika pionu ochrony na przedłużenie terminu przechowywania dokumentów poufnych poza kancelarią tajną. W myśl § 6 ust. 4 ww. rozporządzenia - to kierownik jednostki organizacyjnej jest osobą uprawnioną do wyrażenia zgody na przechowywanie dokumentów zawierających informacje niejawne poza kancelarią tajną, a więc także na przedłużanie okresu przechowywania.

W Opolskim Urzędzie Wojewódzkim, na podstawie § 23 ust. 2 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu, podporządkowano pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych bezpośrednio Dyrektorowi Generalnemu, co było sprzeczne z art. 18 ust. 2 ustawy, z którego jednoznacznie wynika, że pełnomocnik podlega bezpośrednio kierownikowi jednostki organizacyjnej. Podobne nieprawidłowości stwierdzono w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim.

Dyrektor Generalny Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego (zamiast Wojewody) dokonał regulacji wewnętrznych w Urzędzie, polegających na określeniu stanowisk lub rodzajów prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, odrębnie dla każdej klauzuli tajności – wynikających z art. 26 ust. 1 ustawy oraz opracowaniu „Szczegółowych wytycznych w zakresie postępowania z dokumentami i materiałami zawierającymi tajemnicę służbową, oznaczonymi klauzulą „zastrzeżone” oraz przesyłkami oznaczonymi klauzulą „poufne” w Opolskim Urzędzie Wojewódzkim w Opolu” – wynikających z art. 20 ust. 2 ustawy.

W Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim stwierdzono przejęcie przez Dyrektora Generalnego Urzędu kompetencji kierownika jednostki organizacyjnej w zakresie: sprawowania bezpośredniego nadzoru nad pełnomocnikiem ochrony, a ponadto - opracowania i przekazania służbom ochrony państwa SWBS do wytwarzania i przetwarzania informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, zatwierdzania szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, określenia wewnętrznych uregulowań dotyczących stanowisk i rodzajów prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych. Zgodnie z przepisami art. 20 ust. 2, art. 26 ust.1 i art. 61 ust. 1 ustawy, obowiązek zatwierdzenia szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” oraz określenia stanowisk, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych, jak też opracowania i przekazania służbom ochrony państwa SWBS, został nałożony na kierownika jednostki organizacyjnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego nie dostosowano umów o pracę i zakresów czynności pełnomocnika oraz pracowników Biura Pełnomocnika do obowiązującego regulaminu organizacyjnego Urzędu oraz postanowień ustawy. Pracownicy ci, jak wynikało z ich umów o pracę oraz zakresów obowiązków, podlegali dyrektorowi Departamentu Organizacyjno-Prawnego, co było niezgodne z art. 18 ust. 2 i 4 ustawy. Odpowiedzialny za taki stan rzeczy był Marszałek Województwa.

Dyrektor Generalny Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego (zamiast Wojewody), naruszając art. 85 ust. 1, w związku z art. 18 ust 1 i 2 ustawy, powierzył pracownikowi Urzędu pełnienie obowiązków pełnomocnika ochrony.

Dyrektor Generalny Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego przejął kompetencje kierownika jednostki organizacyjnej w zakresie określenia wewnętrznych uregulowań dotyczących stanowisk i rodzajów prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych oraz w zakresie wyznaczenia inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego). Obowiązki te zgodnie z art. 26 ust. 1 i art. 63 ust. 1 pkt 2 ustawy były nałożone na wojewodę.

W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim zastępca Dyrektora Wydziału Organizacji i Kadr powołał kierownika kancelarii tajnej na wniosek pełnomocnika ochrony, co stanowiło naruszenie § 2 ust. 2 rozporządzenia KT, zgodnie z którym, kierownika kancelarii tajnej wyznacza kierownik jednostki organizacyjnej na wniosek pełnomocnika ochrony.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego od 15 października 1999 r. kancelaria tajna była prowadzona przez pracownika pionu ochrony niewyznaczonego formalnie na kierownika kancelarii tajnej, co było niezgodne z § 2 ust. 2 rozporządzenia KT. Również oddział kancelarii tajnej był prowadzony w okresie od dnia 1 kwietnia 2001 r. do dnia 3 marca 2004 r. przez osobę nie będącą pracownikiem pionu ochrony. Pełnomocnicy nie dopełnili w tych sprawach obowiązku wystąpienia do kierownika jednostki organizacyjnej ze stosownymi wnioskami, o wyznaczenie kierownika kancelarii tajnej i osoby pełniącej obowiązki kierownika oddziału kancelarii.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego pierwszego pełnomocnika powołał we wrześniu 1999 r. dyrektor Kancelarii Marszałka, mimo że zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy, należało to kompetencji kierownika jednostki organizacyjnej. Kierowników kancelarii tajnej wyznaczano bez wniosków pełnomocnika kierowanych do Marszałka, o których mowa w § 2 ust. 2 rozporządzenia KT. Ponadto, osobą wyznaczoną na p.o. kierownika kancelarii tajnej (wg stanu na dzień zakończenia kontroli) był pracownik sekretariatu wicemarszałka, co w praktyce powodowało, że większość prac związanych z funkcjonowaniem kancelarii tajnej (prowadzenie dzienników i rejestrów niejawnych, dokonywanie zapisów w tych dziennikach, przyjmowanie i wydawanie dokumentów niejawnych) wykonywał pełnomocnik. Było to niezgodne z § 4 ust 2 cytowanego wyżej rozporządzenia, w którym stwierdza się, że w przypadku czasowej nieobecności kierownika kancelarii jego obowiązki przejmuje upoważniony pracownik kancelarii, a w razie braku stałego pracownika w kancelarii, kancelarię przejmuje protokolarnie posiadający stosowne poświadczenie bezpieczeństwa, inny pracownik wyznaczony przez pełnomocnika ochrony.

8. Nieprawidłowości dotyczące unormowań wewnętrznych, regulujących w urzędach sprawy przechowywania, rejestrowania i obiegu dokumentów niejawnych:

W zarządzeniu wewnętrznym Wojewody Małopolskiego podporządkowano pełnomocnika ochrony - w zakresie wykonywania zadań merytorycznych - Dyrektorowi Generalnemu Urzędu, tj. niezgodnie z przepisem art. 18 ust. 2 ustawy i postanowieniami statutu oraz regulaminu organizacyjnego Urzędu.

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim stwierdzono brak aktualizacji szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Przepisy wewnętrzne regulujące okresy przechowywania dokumentów oraz ich oznaczania, były sprzeczne z art. 25 ust. 3a ustawy i z § 3 pkt 1 lit.e, pkt 2 lit. d, pkt 3 lit. f rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 1999 r. w sprawie oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach. Podobna sytuacja wystąpiła w Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim, w którym ponadto nie uwzględniono w treści Statutu oraz

Regulaminu Organizacyjnego faktu działania kancelarii tajnej i jej oddziału w Delegaturze Urzędu w Słupsku.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego nie aktualizowano obowiązującej w Urzędzie instrukcji w sprawie szczegółowych zasad i sposobu postępowania z informacjami stanowiącymi tajemnicę państwową i służbową. Skutkiem tego była sytuacja, w której przepisy tej instrukcji dotyczące okresów przechowywania i oznaczania dokumentów oraz opracowywania dokumentów niejawnych przy użyciu sprzętu komputerowego, były sprzeczne z art. 25 ust. 3a, art. 60 – 62 ustawy. oraz z § 3 ww. rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 1999 r. Pełnomocnik opracował szczegółowe wymagania - określone w art. 20 ust. 2 ustawy - uwzględniające zmiany, jednak do dnia zakończenia kontroli nie zostały one zatwierdzone przez kierownika jednostki organizacyjnej.

W Regulaminie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego zawarto regulacje bezpośrednio podporządkowujące pełnomocnika ochrony kierownikowi jednostki organizacyjnej, zgodnie z art. 18 ust. 2. ustawy. Jednak w załączniku do uchwały określającej strukturę organizacyjną Urzędu Marszałkowskiego znalazły się zapisy, na podstawie których nad pełnomocnikiem ochrony zwierzchnictwo służbowe, nadzór bezpośredni i nadzór funkcjonalny pełnią inne osoby (Dyrektor Generalny i Dyrektor Departamentu Organizacyjno-Prawnego i Kadr), niż określone w art. 18 ust. 2 ustawy. Skutkiem tego zapisu było m. in. przejście kompetencji, wynikających z ww. artykułu ustawy, przez Dyrektora Generalnego Urzędu. Podobnie w w załączniku do uchwały, określającej schemat organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego, znalazły się zapisy, na podstawie których nad pełnomocnikiem ochrony zwierzchnictwo służbowe pełnił Zarząd Województwa, a nie Marszałek Województwa, który jest kierownikiem jednostki organizacyjnej. Ponadto pierwsze uregulowania ww. Urzędu w zakresie ochrony informacji niejawnych uchwalone zostały dopiero po 10 miesiącach od wejścia w życie ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego uregulowania w zakresie ochrony informacji niejawnych, które obowiązywały do dnia 27 czerwca 2000 r. (wprowadzone uchwałami Zarządu Województwa) były niezgodne z postanowieniami art. 18 ust. 2 i 4 ustawy w części dotyczącej podporządkowania pełnomocnika ochrony Dyrektorowi Generalnemu Urzędu. Ponadto zostały wprowadzone dopiero z dniem 6 stycznia 2000 r., tj. po 9 miesiącach od wejścia w życie ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego dopiero w dniu 30 kwietnia 2004 r. (czyli po 5 latach obowiązywania ustawy) opracowano szczegółowe wymagania w zakresie ochrony informacji niejawnych o klauzuli „zastrzeżone”. Odpowiedzialność za powyższe zaniedbanie ponosił były pełnomocnik. W aktualnie obowiązującej instrukcji pominięto m. in. określenie wymagań w zakresie wytwarzania dokumentów z klauzulą „zastrzeżone” (w jakich warunkach, za pomocą jakiego sprzętu), za wyjątkiem stwierdzenia, że dokumenty takie wytwarzane są w komórkach organizacyjnych Urzędu. W kontrolowanym okresie wytworzono 16 dokumentów o tej klauzuli na komputerze mimo nieopracowania szczególnych wymagań bezpieczeństwa systemu lub sieci teleinformatycznej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego do dnia rozpoczęcia kontroli nie opracowano szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosił pełnomocnik, który nie przedstawił do zatwierdzenia Marszałkowi przedmiotowego dokumentu. Brak takich wymagań doprowadził m. in. do nieprawidłowości w rejestrowaniu dokumentów zastrzeżonych. W trakcie trwania kontroli, zarządzeniem nr 35/2004 z dnia 7 lipca 2004 r. Marszałek Województwa zatwierdził opracowane przez pełnomocnika szczegółowe wymagania w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” w podległych komórkach organizacyjnych.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego „Szczegółowe wymagania w zakresie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” wprowadzono zarządzeniem Marszałka Nr 52/01 z dnia 28 września 2001 r. tj. po upływie 5 miesięcy od chwili powołania pełnomocnika. W dokumencie tym nie określono jednak sposobu wytwarzania dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego, „Szczegółowe wymagania...” nie określały wzorów dokumentów ewidencyjnych i zasad ich prowadzenia oraz nie regulowały tematyki dotyczącej miejsca i sposobu wytwarzania i przetwarzania dokumentów oraz środków ochrony fizycznej, uniemożliwiających osobom nieupoważnionym dostępu do takich informacji, a więc podstawowych kwestii decydujących o prawidłowej ochronie informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Skutkiem powyższego było wytwarzanie dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, przez osoby uprawnione, w różnych pomieszczeniach, np. w Departamencie Budżetu i Finansów, w Kancelarii Tajnej Urzędu. Osobą odpowiedzialną za taki stan rzeczy był pełnomocnik ochrony, który opracował ww. regulację.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego skutkiem nieterminowego opracowania „Szczegółowych wymagań...” było niezarejestrowanie, w stosownych dziennikach korespondencji, do dnia 14 lutego 2001 r., sześciu dokumentów z klauzulą „zastrzeżone”, otrzymanych w latach 1999-2000 przez Departament Kultury i Oświaty. Ponadto, ww. regulacje, jak i regulacje z 2002 roku, nie określały warunków i trybu wytwarzania informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, co skutkowało wytworzeniem dokumentów zastrzeżonych na komputerach bez wdrożonych SWBS, o których mowa w art. 61 ust. 3 ustawy. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny był kierownik jednostki organizacyjnej oraz pełnomocnik ochrony.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego wykaz stanowisk lub rodzajów prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową wprowadzono zarządzeniem Marszałka Nr 20/02 z dnia 30 września 2002 r. tj. po upływie 3 lat i 6 miesięcy od chwili wejścia w życie ustawy. Odpowiedzialnymi za taki stan rzeczy byli marszałkowie, którzy sprawowali swoją funkcję w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 29 października 2001 r. i od dnia 30 października 2001 r. do dnia 10 grudnia 2002 r.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego wykaz stanowisk, z którymi łączy się dostęp do informacji niejawnych kierownik jednostki określił dopiero w trakcie kontroli, tj. w połowie 2004 r. Do tego czasu w Urzędzie funkcjonował wykaz opracowany przez pełnomocnika w dniu 3 kwietnia 2001 r., niezatwierdzony przez kierownika jednostki i nieokreślający jednoznacznie stanowisk, z którymi łączy się dostęp do informacji „zastrzeżonych”. Odpowiedzialnym za powyższy stan był pełnomocnik, który po otrzymaniu od dyrektorów departamentów wykazów pracowników, zajmujących się zagadnieniami stanowiącymi tajemnicę służbową, nie zaktualizował istniejącego wykazu i nie przedłożył go do zatwierdzenia kierownikowi jednostki.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego dopiero w grudniu 2003 r. sporządzono wykaz stanowisk, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”. Nie dokonano aktualizacji tego wykazu przy zmianie struktury organizacyjnej Urzędu z dniem 4 lutego 2004 r. Nie został opracowany także wykaz stanowisk lub rodzaju prac zleconych, z którymi może łączyć się dostęp do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Jednocześnie Pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych wydał 15 pracownikom poświadczenia bezpieczeństwa, upoważniające do dostępu do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową oznaczonych klauzulą „poufne” i 10 pracownikom – do oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”.

9. Nieprawidłowości związane z naruszeniem zasad prowadzenia rejestrów dokumentów niejawnych stanowiących tajemnicę służbową:

W Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim stwierdzono prowadzenie dzienników korespondencji w Kancelarii Poufnej w sposób uniemożliwiający ustalenie, kto faktycznie zapoznawał się z dokumentami o klauzuli „poufne”, czy były to osoby uprawnione w rozumieniu art. 3 ustawy (dające rękojmię zachowania tajemnicy, którym udostępniono informacje niejawne tylko w zakresie niezbędnym do wykonywanej pracy). Było to niezgodne z § 10 ust. 3 rozporządzenia KT.

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim w latach 1999 - 2001 nieprawidłowo prowadzono dzienniki korespondencji dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, w zakresie przekazywania dokumentów. W 159 przypadkach (na ogółem 765) w rubryce nr 8 dziennika korespondencji - komu przekazano dokument (nazwisko i imię) - nie wpisano wymaganych danych. Na podstawie tak prowadzonych zapisów nie można było ustalić, komu były przekazywane te dokumenty i czy były to osoby uprawnione.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego stwierdzono brak pokwitowania w dzienniku korespondencji pobrania 3 dokumentów, nieodnotowania daty wydania 4 dokumentów oraz zwrotu żadnego z siedmiu wydanych dokumentów. Dane te zamieszczano jedynie w nieformalnej ewidencji pomocniczej, co było niezgodne § 8 pkt 1 i z § 10 ust. 3 rozporządzenia KT. Odpowiedzialnym za powyższe był pracownik wyznaczony do prowadzenia kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego w 51 przypadkach (na 723 dokumenty o klauzuli „poufne” znajdujące się w Urzędzie) 2 osoby, którym przekazano dokument, nie pokwitowały w dzienniku korespondencji. Jak ustalono przyczyną braku pokwitowania było nieposiadanie przez te osoby, w momencie przekazywania im wspomnianych powyżej dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, ważnego poświadczenia bezpieczeństwa, lub innego upoważnienia, przewidzianego ustawą.

W Małopolskim i Śląskim Urzędzie Wojewódzkim dzienniki korespondencji dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” prowadzono z naruszeniem § 8 pkt 3 rozporządzenia KT (brak adnotacji o zwrocie dokumentów pobranych). Taka organizacja pracy w kancelarii tajnej - nie pozwalała na ustalenie, w każdych okolicznościach, gdzie znajduje się dokument klasyfikowany, pozostający w dyspozycji komórki organizacyjnej, co stanowiło naruszenie art. 52 ust. 1 ustawy. Osobą odpowiedzialną za powyższe nieprawidłowości był kierownik kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego nie zarejestrowano w dzienniku korespondencji, znajdującym się w kancelarii tajnej, oświadczeń o stanie majątkowym za lata 1999-2002, które zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 grudnia 1997 r. w sprawie ustalenia wzorów formularzy oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej i o stanie majątkowym (obowiązującym do dnia 29 sierpnia 2003 r.), były dokumentami „poufnymi”. Wykazy złożonych oświadczeń znajdowały się w segregatorach oświadczeń za poszczególne lata, co naruszało § 10 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia KT. Odpowiedzialnym za powyższy stan był pracownik wyznaczony do prowadzenia kancelarii tajnej oraz pełnomocnik z racji sprawowanego nadzoru. Ponadto w sposób niepełny ewidencjonowano w dzienniku korespondencji dokumenty o klauzuli „zastrzeżone”. Z uwagi na brak odpowiednich kolumn w dzienniku korespondencji stosowanym przez kancelarię tajną, nie odnotowywano w nim daty pobrania i zwrotu tych dokumentów. Powyższe dane w odniesieniu do ok. połowy wydanych dokumentów odnotowano w kartotekach wydanych materiałów, których stosowania nie przewidywały „Szczegółowe wymagania w zakresie ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Użytkowany dziennik korespondencji dokumentów o klauzuli „zastrzeżone” nie zapewniał

kontroli ich obiegu, a więc i ochrony tych dokumentów. Spośród 26 wydanych dokumentów z klauzulą „zastrzeżone”, nigdzie nie odnotowano dat wydania 14 dokumentów oraz zwrotu 11. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy był pracownik wyznaczony do prowadzenia kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego nadano dziennikom ewidencji wykonanych dokumentów klauzulę „poufne”, zamiast klauzuli „tajne”, co było niezgodne z załącznikiem nr 1 do ustawy (część I pkt 36), tym bardziej, że w dziennikach tych ewidencjonowane były m. in. pisma o klauzuli „tajne”. Wpływ na tę nieprawidłowość mogły mieć niedostateczne szkolenia z zakresu informacji niejawnych (brak w Urzędzie dokumentów o zorganizowaniu szkoleń z zakresu stosowania właściwych klauzul).

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego nie odnotowywano w dziennikach korespondencji dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” dat pobrania dokumentów, co było wymagane zgodnie z wzorem ww. dziennika określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia KT (w 427 pozycjach na ogółem 818 - 52%). Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosił pracownik prowadzący kancelarię tajną i pełnomocnicy, którzy sprawowali niedostateczny nadzór nad działalnością kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego nie rejestrowano w dzienniku korespondencji, prowadzonym przez kancelarię tajną, dokumentów o klauzuli „poufne” niewychodzących poza Urząd, ograniczając się do odnotowania w dzienniku ewidencji wykonanych dokumentów. W okresie od 1 lipca 2002 r. do 21 czerwca 2004 r., spośród 275 dokumentów zarejestrowanych w dzienniku ewidencji wykonanych dokumentów - 232 dokumenty nie zostały zarejestrowane w dzienniku korespondencji, mimo że były przekazywane do podpisu lub zapoznania się Marszałkowi Województwa Mazowieckiego, lub pełnomocnikowi do spraw ochrony informacji niejawnych. Nierejestrowanie dokumentów o klauzuli „poufne” w odpowiednim dzienniku korespondencji uniemożliwiało wywiązanie się z obowiązku określonego w § 10 ust. 3 rozporządzenia KT. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialna była ówczesna kierownik kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego nie przestrzegano obowiązku kwitowania, w dziennikach korespondencji dokumentów niejawnych z klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”, adresowanych do marszałka województwa w przypadku, kiedy marszałek dokonywał na tych dokumentach dekretacji. Odnotowywano tylko osoby wskazane w dekretacji pisma, z pominięciem osób dekretujących. Naruszono § 10 ust. 3 rozporządzenia KT oraz wewnętrzne uregulowania w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Ponadto nie założono wykazu przesyłek nadanych, wymaganego przepisem § 8 pkt 7 ww. rozporządzenia, w wyniku czego przesyłki poufne rejestrowano w książce pocztowej i książce przesyłek miejscowych. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny był kierownik kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego stwierdzono brak wykazu przesyłek nadanych, a w związku z brakiem formalnie powołanego kierownika kancelarii tajnej, odpowiedzialność z tego tytułu ponosił pełnomocnik. Ponadto pracownicy kancelarii tajnej Urzędu udostępniłi ogółem 9 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, tj. wszystkich które zostały udostępnione w tej kancelarii, bez pokwitowania w dzienniku korespondencji. W dziennikach korespondencji dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone” zarejestrowano ogółem 3 pisma przewodnie jawne, tj. zawierających adnotacje „po odłączeniu załączników jawne”, co było niezgodne z § 8 rozporządzenia KT. Odpowiedzialność ponosił Pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego dokumenty „poufne” i „zastrzeżone” były rejestrowane w jednym dzienniku korespondencji, oraz w jednym dzienniku ewidencji wykonanych dokumentów, co było niezgodne z zapisami § 8 rozporządzenia KT, który określa, że dla poszczególnych klauzul prowadzi się osobne

dzienniki korespondencji, zaś dla klauzul poufne, tajne i ściśle tajne jeden dziennik ewidencji wykonanych dokumentów. Rozporządzenie nie przewiduje prowadzenia dziennika korespondencji ani dziennika ewidencji wykonanych dokumentów dla klauzuli „zastrzeżone”. Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosili: kierownik kancelarii tajnej oraz ówczesny pełnomocnik ochrony, który nie sprawował nadzoru nad pracą kancelarii tajnej. Ponadto w dziennikach korespondencji, stwierdzono w 92 pozycjach (na 111 wszystkich) brak potwierdzenia podpisem i datą lub adnotacją, faktu pobrania dokumentu (kolumna 8) oraz trzy przypadki niewypełnienia kolumny 11 (potwierdzenie zwrotu dokumentu). W załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia, określającym wzór dziennika korespondencji dla dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, wyszczególnione są kolumny 8 i 11 i ich wypełnianie jest obowiązkowe. Ponadto, niewypełnianie kolumny 11 (potwierdzenie zwrotu dokumentu) stanowiło naruszenie art. 52 ust. 2 ustawy, gdyż taka organizacja pracy kancelarii tajnej, nie pozwalała na ustalenie w każdych okolicznościach, gdzie znajduje się dokument klasyfikowany pozostający w dyspozycji jednostki organizacyjnej. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny był kierownik kancelarii tajnej. W trakcie trwania kontroli założono nowe dzienniki, spełniające wymagania określone w przepisach.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego w 93 pozycjach dziennika korespondencji o klauzuli „poufne” i w 91 pozycjach dziennika ewidencji wykonanych dokumentów o klauzuli „tajne” zarejestrowano dokumenty o klauzuli „zastrzeżone”, co było niezgodne z § 10 ust. 1 pkt 2 i 3 rozporządzenia KT. Przyczyną powyższego było niezakończenie do dnia 24 maja 2004 r. odrębnych dzienników dla dokumentów zastrzeżonych, co uczyniono dopiero w trakcie kontroli. Nie założono również wykazu przesyłek nadanych, wymaganego przepisem § 8 pkt 7 ww. rozporządzenia, w wyniku czego przesyłki poufne rejestrowano tylko w książce doręczeń przesyłek miejscowych. Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny był pełnomocnik ochrony, który w okresie do 29 sierpnia 2002 r. prowadził kancelarię tajną, a od 30 sierpnia 2002 r. - kierownik kancelarii tajnej. Ponadto nie przestrzegano obowiązku kwitowania, w stosownym dzienniku korespondencji, faktu przekazania (udostępniania) dokumentów niejawnych z klauzulą „poufne” marszałkowi województwa, naruszając § 10 ust. 3 ww. rozporządzenia. Odpowiedzialnymi za powyższe nieprawidłowości byli pełnomocnik ochrony i kierownik kancelarii tajnej.

W Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim na ogółem 11 dzienników korespondencji służących do rejestrowania dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i dzienników ewidencji wykonanych dokumentów prowadzonych w latach 1999 – 2000, 6 było niezgodne z wzorami określonymi w rozporządzeniu KT (inna liczba i rodzaj rubryk niż przewidziane w: załączniku nr 3 i załączniku nr 6 rozporządzenia), a w kancelarii w Łodzi prowadzony był rejestr, nie przewidziany w dopuszczonych do stosowania wzorach rejestrów. Nieprawidłowy był także sposób prowadzenia części dzienników, polegający na niewypełnieniu rubryk określających numer rejestru teczek oraz datę i podpis przy wydawaniu i zwrocie dokumentów. Brak było również w dziennikach korespondencji Kancelarii Tajnej dat i potwierdzeń (podpisów) zwrotu udostępnionych dokumentów, co było niezgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy (faktycznie dokumenty były przechowywane w Kancelarii Tajnej).

W Opolskim Urzędzie Wojewódzkim odnotowywano każdorazowo w dzienniku korespondencji oraz w imiennym „Rejestrze Wydanych Dokumentów” - w przypadku braku miejsca w dzienniku korespondencji - fakt wydania dokumentu poufnego do zapoznania się na miejscu lub poza kancelarię tajną oraz jego zwrot. Rozporządzenie KT w § 8 nie przewiduje prowadzenia takiego rejestru pomocniczego, zastosowanego w Kancelarii Tajnej Urzędu i w związku z powyższym rozwiązanie to było niezgodne z § 10 ust. 3 ww. rozporządzenia.

W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim prowadzono dziennik ewidencji wykonanych dokumentów odrębnie dla klauzul „ściśle tajne”, „tajne” i „poufne”, niezgodnie

z rozporządzeniem KT, które w załączniku nr 6 określa wzór jednego dziennika ewidencji wykonanych dokumentów dla dokumentów oznaczonych klauzulą „ściśle tajne”, „tajne” i „poufne”.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego stwierdzono brak dziennika ewidencji wykonanych dokumentów za okres przed 13 listopada 2000 r. i dziennika korespondencji za okres przed 25 kwietnia 2000 r. oraz książki doręczeń przesyłek miejscowych, wykazu przesyłek nadanych, rejestru teczek dokumentów niejawnych, dzienników i książek ewidencyjnych za okres przed lutym 2003 r., co było niezgodne z § 8 ww. rozporządzenia. Niezgodnie z postanowieniami § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia zarejestrowano 7 spośród 19 pism wychodzących o klauzuli „poufne”. W dzienniku ewidencji wykonanych dokumentów rejestrowano ankiety bezpieczeństwa osobowego pracowników, które faktycznie nie były dokumentami wytwarzanymi przez Urząd, a w dzienniku korespondencji rejestrowano dokumenty jawne, co było niezgodne z § 10 ust. 1 ww. rozporządzenia. Ponadto nie odnotowywano w dzienniku korespondencji faktów kolejnego udostępniania dokumentu, co było niezgodne z § 10 ust. 3 rozporządzenia i uniemożliwiało ustalenie wszystkich osób zapoznających się z dokumentami niejawnymi. Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosił pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych, któremu powierzono prowadzenie kancelarii tajnej, a przyczyną był brak przeszkolenia pełnomocnika.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego, w dzienniku korespondencji dla dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”, dokonano ołówkiem 15 zapisów (spośród 684), a ponadto dokonano 4 zmian zapisów niezgodnie z § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia. Odpowiedzialność za powyższe uchybienia ponosił kierownik kancelarii tajnej.

10. Nieprawidłowości dotyczące przechowywania poza kancelarią tajną dokumentów zawierających informacje niejawne oznaczone klauzulą „poufne”:

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim kierownik kancelarii tajnej nie przejął wszystkich dokumentów o klauzuli „poufne” z roku 1999, które przejęto dopiero 15 września 2003 r. w toku kontroli NIK. Dokumenty te były przechowywane w pomieszczeniu należącym do Wydziału Zarządzania Kryzysowego (pomieszczenie to było kancelarią tajną przed wprowadzeniem ustawy) – nie wchodzącym w skład strefy bezpieczeństwa.

W Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim Dokumenty oznaczonych klauzulą „poufne” nie zostały przekazane z wydziałów Urzędu do Kancelarii Tajnej. W wyniku działań podjętych przez kontrolujących na podstawie art. 51 ust. 4 ustawy o NIK, w czasie trwania kontroli do Kancelarii Tajnej przekazano łącznie 1825 dokumentów, co stanowiło ok. 30 % dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, znajdujących się w Urzędzie. Osobą odpowiedzialną za taki stan był pełnomocnik ochrony.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego przekazywano i przechowywano 7 dokumentów o klauzuli „poufne” poza kancelarią tajną lub „strefą bezpieczeństwa” do pomieszczenia pracy Marszałka, niewyposażonego w żadne środki ochrony fizycznej informacji niejawnych. Odpowiedzialność za te nieprawidłowości ponosiła osoba prowadząca kancelarię tajną i pełnomocnik, oraz Marszałek, który to akceptował.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego w okresie od 1999 r. do 23 stycznia 2003 r. przechowywano poza kancelarią tajną bez zgody Marszałka 445 oświadczeń o stanie majątkowym oznaczonych klauzulą „poufne”. W tym okresie pełnomocnik ochrony nie sprawował żadnej kontroli nad tymi dokumentami. Za powyższą nieprawidłowość odpowiedzialny był ówczesny pełnomocnik i kierownik kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego w opracowanym przez pełnomocnika „Planie ochrony informacji niejawnych w UMWS”, zatwierdzonym przez

Marszałka w grudniu 2003 r., przewidziano możliwość udostępnienia dokumentów niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, oznaczonych klauzulą „poufne”, poza kancelarią tajną Urzędu, w przypadku wątpliwości co do zapewnienia ich warunków ochrony, pod warunkiem zwrócenia ich przez odbiorcę w tym samym dniu. Zapis taki był niezgodny z § 6 ust. 4 rozporządzenia KT. Dziesięć dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” wydano w Urzędzie poza kancelarię tajną.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego przechowywano do dnia 29 listopada 2000r., w Zespole ds. Kadr i Organizacji pakiet 29 oświadczeń majątkowych o klauzuli „poufne” (za lata 1999-2000) poza pomieszczeniem kancelarii tajnej spełniającej wymogi określone w § 5 rozporządzenia KT oraz pod opieką osób, nie dających rękojmi zachowania tajemnicy w rozumieniu art. 3 ustawy.

11. Nieprawidłowości związane z przechowywaniem w kancelarii tajnej dokumentów jawnych, niewchodzących w skład zbiorów oraz z wspólnym przechowywaniem dokumentów o różnych klauzulach:

W Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w sprawdzonych losowo teczkach i segregatorach oznaczonych klauzulą „poufne” ponad połowa dokumentów nie posiadała klauzul tajności. Dokumenty te nie wchodziły jednocześnie w skład zbioru dokumentów niejawnych.

W Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przechowywano 18 teczek dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, w których zawarte informacje z mocy prawa stały się jawne, z uwagi na fakt iż upłynął okres ich ochrony, określony w art. 25 ust. 3 ustawy. Ponadto dokumenty o różnych klauzulach, również nie zawierające informacji niejawnych, otrzymane przy jednym piśmie przewodnim, nie będące zbiorem dokumentów w rozumieniu art. 19 ust. 3 i 4 ustawy, nie były rozłączane wg klauzul i przechowywane były w takiej postaci w jakiej wpłynęły do Kancelarii Tajnej. Fakt przechowywania w Kancelarii Tajnej dokumentów jawnych nie był kwestionowany przez pełnomocnika ochrony podczas prowadzonych corocznie kontroli. Osobami odpowiedzialnymi za taki stan rzeczy byli kierownik kancelarii tajnej i pełnomocnik ochrony.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego w czasie trwania kontroli wyeliminowano ww. nieprawidłowości. Utworzono zbiory dokumentów oraz dokonano stosownych zapisów w dzienniku korespondencji i w dzienniku ewidencji wykonanych dokumentów. Ponadto z pomieszczenia wyznaczonego do przechowywania dokumentów niejawnych usunięto wszystkie dokumenty jawne, które nie wchodziły w skład zbiorów.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego w kancelarii tajnej we wspólnej szafie metalowej przechowywano dokumenty „poufne”, „zastrzeżone” i jawne. W segregatorach dokumentów „poufnych” i „zastrzeżonych” znajdowały się dokumenty jawne, takie jak: załączniki jawne nie wchodzące w skład zbioru, pisma przewodnie z adnotacją „pismo przewodnie jawne po odłączeniu załączników” oraz dokumenty, wobec których upłynął okres ochronny. Pełnomocnik przechowywał w szafie metalowej, w swoim pomieszczeniu, dokumenty „poufne” związane z postępowaniami sprawdzającymi łącznie z dokumentami jawnymi.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego nie przestrzegano zakazu przechowywania dokumentów jawnych w pomieszczeniu, wyznaczonym na kancelarię tajną, będącym jednocześnie pomieszczeniem pracy pełnomocnika ochrony. Za powyższe odpowiedzialność ponosił kierownik jednostki organizacyjnej, który mimo informacji pełnomocnika w tej sprawie, nie spowodował dostosowania pomieszczeń służbowych do wymogów ustawy, co było niezgodne z art. 85 ust 1 ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego w trakcie trwania kontroli usunięto dokumenty jawne z kancelarii tajnej, a dokumenty niejawne umieszczono w częściach szafy

pozwalających na osobne zamknięcie. Także w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego w trakcie trwania kontroli dokumenty jawne przeniesiono poza kancelarię tajną.

W Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Marszałkowskim przechowywano w kancelarii tajnej 288 dokumentów o klauzuli „poufne” i 41 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone” (bez możliwości odrębnego ich zamknięcia) w 1 szafie razem z materiałami jawnymi, co było niezgodne z § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia KT. Jednocześnie nie wykorzystano możliwości, jakie daje art. 19 ust. 4 ustawy., dotyczący tworzenia zbiorów dokumentów. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy był pełnomocnik do spraw ochrony informacji niejawnych, któremu powierzono prowadzenie kancelarii tajnej.

W Łódzkim Urzędzie Marszałkowskim przechowywano w kancelarii tajnej 753 dokumenty o klauzuli „poufne”. Z tymi dokumentami przechowywano 11 pism jawnych nie wchodzących w skład zbiorów. Złożone w tej sprawie wyjaśnienie przez pracownika prowadzącego kancelarię, że dokumenty te były z sobą merytorycznie związane i przechowywanie pism jawnych poza kancelarię spowodowałoby duże utrudnienia. Stwierdzono jednak, że wyjaśnienia takie nie mogą stanowić usprawiedliwienia, ponieważ ustawodawca stworzył taką możliwość poprzez tworzenie zbiorów dokumentów niejawnych.

12. Nieprawidłowości związane z niedostosowaniem lub znacznym opóźnieniem w dostosowaniu pomieszczeń chronionych do wymogów ustawowych:

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego dostosowanie pomieszczeń pionu ochrony do wymogów ustawowych nastąpiło z naruszeniem art. 85 ust. 1 ustawy, bowiem miało miejsce 20 sierpnia 2003 r., tj. prawie 3 lata po upływie ustawowego terminu. Osobą odpowiedzialną za powyższe – w myśl ww. przepisu – był ówczesny kierownik jednostki organizacyjnej i ówczesny pełnomocnik ds. informacji niejawnych.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko – Pomorskiego kancelaria tajna nie została zlokalizowana w strefie bezpieczeństwa oraz nie zamontowano w jej drzwiach wejściowych zabezpieczenia antywłamaniowego, co było niezgodne z § 5 ust. 1 i 3 rozporządzenia KT. Ponadto, usytuowanie kancelarii tajnej wśród 7 innych pomieszczeń Departamentu Organizacyjno – Prawnego, gdzie przebywały osoby nieposiadające poświadczenia bezpieczeństwa oraz interesanci, stwarzało możliwość nieuprawnionego dostępu do informacji niejawnych, co było niezgodne z art. 57 pkt 1 ustawy. Odpowiedzialnymi za powyższy stan rzeczy był kierownik jednostki organizacyjnej. Podobne nieprawidłowości stwierdzono w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego, gdzie odpowiedzialność z tego tytułu ponosił pełnomocnik.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego trzy pomieszczenia wyznaczone na „strefę bezpieczeństwa”, w której znajdowała się kancelaria tajna, nie w pełni spełniały wymagania art. 57 ustawy (m. in. brak było szczególnej kontroli wejść i wyjść oraz kontroli przebywania, systemu przepustek lub innego systemu określającego uprawnienia do wejścia, przebywania i wyjścia ze strefy bezpieczeństwa). Również wyznaczone pomieszczenie na oddział kancelarii tajnej w której przechowywano 45 dokumentów o klauzuli „poufne”, nie spełniało wszystkich standardów, wyszczególnionych w § 5 rozporządzenia KT (m. in. dla oddziału kancelarii nie została stworzona strefa bezpieczeństwa, drzwi nie posiadały zabezpieczeń antywłamaniowych oraz dwóch zamków o skomplikowanym mechanizmie).

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego nie wydzielono strefy bezpieczeństwa, co było niezgodne z art. 57 pkt 1 ustawy i za co odpowiedzialność ponosił kierownik jednostki organizacyjnej. Kancelaria tajna Urzędu nie spełniała wymogów określonych w § 5 ust 1, 3, i 4 rozporządzenia KT (nie została zlokalizowana w strefie

bezpieczeństwa, nie zamontowano w niej drzwi metalowych lub obitych blachą stalową o grubości 2 mm. i nie zabezpieczono okien kratą stalową).

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego nie zorganizowano strefy bezpieczeństwa i strefy administracyjnej co było niezgodne z art. 57 pkt 1 i 2 ustawy i za co odpowiedzialność ponosił kierownik jednostki organizacyjnej, który naruszając art. 85 ust. 1 ustawy nie dostosował pomieszczeń do jej wymogów w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie. Za nieprawidłowość tę odpowiedzialny był także ówczesny pełnomocnik, który nie informował Marszałka o konieczności podjęcia odpowiednich działań w celu organizacji stref. W trakcie narady pokontrolnej, która odbyła się w dniu 12 października 2004 r. Marszałek Województwa Śląskiego poinformował o działaniach, podjętych w celu wydzielenia strefy bezpieczeństwa i strefy administracyjnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego kancelaria tajna była zlokalizowana na poddaszu, drzwi kancelarii nie były metalowe lub obite blachą stalową o grubości 2 mm, z zabezpieczeniem antywłamaniowym, oraz nie były wyposażone w dwa zamki o skomplikowanym mechanizmie. Okna kancelarii nie były zabezpieczone przed obserwacją z zewnątrz oraz nie posiadały stalowych krat. W trakcie trwania kontroli w kancelarii tajnej zamontowano kraty w oknach drzwi obito blachą i zamontowano trzy zamki o skomplikowanym mechanizmie (w tym zamek szyfrowy), a także zainstalowano system domofonowy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego nie wydzielono strefy bezpieczeństwa, co było niezgodne z art. 57 pkt 1 ww. ustawy i nie dostosowano pomieszczeń służbowych do wymogów ustawy w terminie określonym w art. 85 ust. 1, za co odpowiedzialność ponosił kierownik jednostki organizacyjnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego przechowywano dokumenty niejawne, oznaczone klauzulą „poufne”, w pomieszczeniu kancelarii niezlokalizowanym w strefie bezpieczeństwa.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego kancelarię tajną zlokalizowano na parterze czterokondygnacyjnego budynku Urzędu, co było niezgodne z § 5 ust. 1 rozporządzenia KT. Zastosowano jednak środki ochrony fizycznej pomieszczeń kancelarii tajnej, o których mowa w art. 56 i 57 ustawy oraz w § 5 ww. rozporządzenia.

13. Nieprawidłowości związane z udostępnianiem dokumentów zawierających tajemnicę służbową:

W Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim 7 osób nieposiadających poświadczenia bezpieczeństwa wytworzyło łącznie 42 dokumenty o klauzuli „poufne”, natomiast kierownik i pracownik kancelarii tajnej udostępnili 10 osobom nieposiadającym poświadczeń bezpieczeństwa 27 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”. Odpowiedzialny za taki stan rzeczy był kierownik kancelarii tajnej.

W Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim 29 osób nieposiadających poświadczenia bezpieczeństwa wytworzyło łącznie 77 dokumentów o klauzuli „poufne” i 216 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”, natomiast 30 takim osobom udostępniono łącznie 249 dokumentów o klauzuli „poufne” i 642 o klauzuli „zastrzeżone”.

W Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim dwaj pracownicy Wydziału Spraw Paszportowych Cudzoziemców mieli dostęp i wytwarzali dokumenty z klauzulą „poufne” mimo, że w związku z art. 87 ust. 1 ustawy, upłynął okres ważności upoważnień wydanych im na podstawie uchylonej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej, a nie wydano im poświadczeń bezpieczeństwa. Za powyższą nieprawidłowość odpowiedzialny był pełnomocnik, który nieprawidłowo interpretował przepisy dotyczące okresu przejściowego.

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim 9 nieuprawnionych pracowników miało dostęp do 77 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” (w tym były Wojewoda do 5 dokumentów). Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialni byli: kierownik kancelarii tajnej i pełnomocnik, za brak nadzoru nad pracą kancelarii. Analogiczna sytuacja miała miejsce w Delegaturze Urzędu w Siedlcach w roku 2001, gdzie udostępniono 38 dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” osobie nie posiadającej poświadczenia bezpieczeństwa, a w roku 2002 - 3 dokumenty. Za powyższą nieprawidłowość odpowiedzialny był pracownik wyznaczony do prowadzenia ewidencji i wydawania dokumentów z klauzulą „zastrzeżone” w Delegaturze Urzędu w Siedlcach. W dniu 30 września 2002 r. osobie tej wypowiedziano umowę o pracę.

W Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim p.o. kierownika kancelarii tajnej wykonał 6 dokumentów z klauzulą „poufne” i zarejestrował w stosownych dziennikach (ewidencji wykonanych dokumentów i korespondencji) 251 dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”, w okresie w którym nie posiadał uprawnień do dostępu do informacji niejawnych.

W Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim miało miejsce udostępnienie dokumentu poufnego wytworzonego w innej niż Urząd jednostce, osobie nieposiadającej poświadczenia bezpieczeństwa, za wiedzą i zgodą pełnomocnika, na podstawie upoważnienia wydanego przez Dyrektora Generalnego na mocy art. 49 ust. 2 – co było niezgodne z treścią tego przepisu, który stanowi, że zgodę na udostępnienie informacji stanowiących tajemnicę służbową może wyrazić na piśmie kierownik jednostki organizacyjnej, wyłącznie w odniesieniu do informacji wytworzonych w tej jednostce.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko – Pomorskiego wielokrotnie udostępniano dokumenty zawierające tajemnice służbowe Marszałkowi, który nie posiadał poświadczenia bezpieczeństwa. W badanym okresie stwierdzono 73 takie przypadki, w tym dekretacje 2 pism o klauzuli „poufne”, podpisanie 66 pism, w tym 36 ankiet bezpieczeństwa osobowego pracowników Urzędu. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosił kierownik jednostki organizacyjnej oraz pełnomocnicy do spraw ochrony informacji niejawnych. Udostępniono także inspektorowi do spraw ochrony cywilnej 3 dokumenty o klauzuli „poufne” pomimo, że nie posiadał on wówczas poświadczenia bezpieczeństwa, ani zgody Marszałka w trybie art. 49 ust. 2 ustawy rozporządzenia KT. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosił pełnomocnik.

Stwierdzono również, że wytwarzanie, przetwarzanie, przekazywanie i przechowywanie dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, prowadzono w ww. Urzędzie wbrew obowiązującym tam szczegółowym wymaganiom w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Urząd wytworzył i wysłał do Urzędu Wojewódzkiego 13 pism, a kancelaria tajna nie posiadała informacji o istnieniu i warunkach wytworzenia 8 z nich (nie zarejestrowano i nie przechowywano ich w kancelarii), pomimo, że takie obowiązki wynikały z ww. szczegółowych wymagań. Kancelaria tajna nie posiadała także informacji o istnieniu i warunkach przechowywania 5 pism oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” otrzymanych z Urzędu Wojewódzkiego.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego miało miejsce wytworzenie dokumentu o klauzuli „zastrzeżone” (wniosek o nadanie odznaczenia) przez pracownika Urzędu nieposiadającego stosownego poświadczenia bezpieczeństwa oraz udostępnienie tego dokumentu do podpisania pracownikowi, który również nie posiadał stosownego poświadczenia bezpieczeństwa oraz nieodnotowanie tego faktu we właściwym dzienniku korespondencji. Odpowiedzialność za to ponosił pracownik zajmujący się w Urzędzie sprawami dotyczącymi nadawania orderów i odznaczeń państwowych. W czasie trwania kontroli NIK marszałek polecił dyrektorom departamentów wytwarzanie dokumentów

o klauzuli „zastrzeżone” tylko w pomieszczeniu i na sprzęcie wskazanym przez pełnomocnika oraz, do czasu przeprowadzenia postępowania sprawdzającego w stosunku do pracownika zajmującego się wnioskami o nadanie odznaczeń, obowiązki z tym związane przekazał pełnomocnikowi. Ponadto marszałek miał dostęp do 3 dokumentów o klauzuli „poufne” i podpisał 3 wnioski kierowane do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego o klauzuli „poufne”, w czasie kiedy nie posiadał stosownego poświadczenia bezpieczeństwa. Odpowiedzialny był za to pełnomocnik, sprawujący w tym czasie również funkcję kierownika kancelarii tajnej.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego miało także miejsce przyjmowanie dokumentów z klauzulą „zastrzeżone” (wnioski o nadanie odznaczeń) z zewnętrznych jednostek organizacyjnych przez osobę nieposiadającą stosownego poświadczenia bezpieczeństwa, co było niezgodne z art. 3 ustawy i przesyłanie tych dokumentów do Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego bez odnotowywania tego faktu we właściwych rejestrach.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego, w okresie od listopada 2000 r. do kwietnia 2002 r. pracownik wyznaczony do prowadzenia kancelarii tajnej udostępnił 11 dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”, 4 osobom nie posiadającym poświadczeń bezpieczeństwa. Odpowiedzialny był za to pracownik wyznaczony do prowadzenia kancelarii tajnej. Ponadto udostępniono Marszałkowi Województwa Lubuskiego dwa dokumenty z 1999 r. oznaczone klauzulą „poufne”, w okresie kiedy nie posiadał on jeszcze poświadczenia bezpieczeństwa.

Wicemarszałek Województwa Łódzkiego miał dostęp do dwóch dokumentów o klauzuli „poufne”, nie posiadając stosownego poświadczenia bezpieczeństwa. Nie uzyskał takiego poświadczenia także po tym fakcie, ponieważ Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego po przeprowadzeniu poszerzonego postępowania sprawdzającego, odmówił mu wydania poświadczenia. Marszałek Województwa Łódzkiego miał dostęp do 32 dokumentów o klauzuli „poufne”, nie uzyskując poświadczenia bezpieczeństwa przez cały okres zajmowania stanowiska (od 1 stycznia 1999 r. do 30 stycznia 2001 r.), natomiast jego następca, do dnia uzyskania poświadczenia bezpieczeństwa (15 października 2002 r.), miał dostęp do 95 dokumentów o klauzuli „poufne”. Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosili pracownicy kancelarii tajnej za nieprzestrzeganie art. 52 ust. 3 ustawy. Natomiast pełnomocnicy naruszyli przepis art. 18 ust. 9 ustawy, nie zawiadamiając służby ochrony państwa o ujawnieniu informacji niejawnych o klauzuli „poufne” osobom nieuprawnionym. Również nielegalnie, bez poświadczeń bezpieczeństwa, do dokumentów zawierających informacje niejawne miał dostęp pracownik prowadzący kancelarię tajną (w okresie od 15 października 1999 r. do 23 października 2000 r.), a także pełnomocnik (w okresie od 1 lipca 1999 r. do 9 listopada 1999 r.)

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego wicedyrektor Departamentu Zarządu i Organizacji miał dostęp do dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”, nie posiadając w tym czasie poświadczenia bezpieczeństwa do dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „poufne”, ani innego upoważnienia wydanego w trybie ustawy. Przyczyną tej nieprawidłowości było niezarejestrowanie w Urzędzie 10 otrzymanych dokumentów niejawnych. Odpowiedzialność za to ponosili m. in.: kierownik kancelarii tajnej (za niezarejestrowanie dokumentów niejawnych w dzienniku korespondencji) i pełnomocnik ochrony (za nierealizowanie obowiązków określonych w art. 18 ust 4 ustawy; dopiero 18 czerwca 2004 r. w czasie trwania kontroli NIK zwrócił się do dyrektorów departamentów Urzędu o przekazanie wszystkich dokumentów klasyfikowanych do kancelarii tajnej).

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego, w grudniu 1999 r., osoby nieposiadające poświadczeń bezpieczeństwa miały dostęp do dokumentu o klauzuli „poufne”

i zarejestrowały go w rejestrach jawnych. Dokument ten został omyłkowo przesłany do Urzędu Marszałkowskiego, zamiast do Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego. Bezpośrednią przyczyną powyższej nieprawidłowości był brak szkoleń dotyczących problematyki ochrony informacji niejawnych i zasad postępowania z dokumentami niejawnymi, co stanowiło naruszenie art. 54 ust. 1 ustawy. Żaden z ówczesnych pracowników Urzędu nie wiedział jak postąpić z dokumentem niejawnym oznaczonym klauzulą „poufne”, co wykazała kontrola wewnętrzna przeprowadzona dopiero po powołaniu pełnomocnika ochrony. Pośrednio wynikało to z powołania pełnomocnika ochrony w dniu 15 czerwca 2000 roku, to jest z rocznym opóźnieniem i wyznaczenia kierownika kancelarii tajnej w dniu 5 maja 2004 r., to jest z prawie 5-letnim opóźnieniem, w stosunku do terminu określonego w art. 85 ust 1 ustawy. Skutkiem tych opóźnień było niezorganizowanie kancelarii tajnej, co stanowiło naruszenie art. 50 ustawy, a odpowiedzialność z tego tytułu ponosili marszałkowie.

Marszałkowie Województwa Podkarpackiego i inspektor, powołany następnie na pełnomocnika ochrony, mieli dostęp, bez stosownego poświadczenia bezpieczeństwa, do dokumentów zawierających informacje niejawne, oznaczonych klauzulą „poufne”. Inspektor miał dostęp do 258 dokumentów, natomiast marszałkowie - do 507. Odpowiedzialnymi za powyższe nieprawidłowości byli marszałkowie i pełnomocnik ochrony. Ponadto osoby nieposiadające poświadczeń bezpieczeństwa, prowadzące sekretariat Departamentu Organizacyjnego Urzędu miały dostęp do dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. W departamentach Urzędu udostępniono łącznie 37 dokumentów dwunastu osobom nieposiadającym poświadczenia bezpieczeństwa. Odpowiedzialność z tego tytułu ponosili dyrektorzy departamentów oraz pełnomocnik ochrony, który nie sprawował należytego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego pełnomocnik ochrony (w okresie do 30 listopada 2000 r.) i kierownik kancelarii tajnej (od 1 grudnia 2000 r.) udostępnili 66 dokumentów niejawnych (w tym 61 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i 5 dokumentów oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”) trzem osobom, nieposiadającym poświadczenia bezpieczeństwa, ani prawa dostępu do dokumentów niejawnych wydanego w innym trybie ustawowym. Między innymi marszałek miał dostęp do 59 dokumentów poufnych i 4 dokumentów zastrzeżonych, a osoba, niebędąca wówczas pełnomocnikiem ochrony, wytworzyła 1 dokument poufny i zarejestrowała 2 dokumenty niejawne. Przyczyną powyższych nieprawidłowości było m. in. zbyt późne, bo dopiero w 2001 r., rozpoczęcie w Urzędzie postępowań sprawdzających, a odpowiedzialność ponosili marszałek oraz pełnomocnik ochrony. Kierownika kancelarii tajnej powołano dopiero z dniem 1 grudnia 2000 r., tj. po 19 miesiącach od wejścia w życie ustawy, a powołanie pełnomocnika ochrony nastąpiło z dniem 1 maja 2000 r., tj. z dziesięciomiesięcznym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w art. 85 ust 1 ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego w 2000 r. dziesięć dokumentów niejawnych, oznaczonych klauzulą „poufne” (ankiety bezpieczeństwa osobowego), przekazano do podpisu ówczesnemu marszałkowi, pomimo że nie posiadał on stosownego poświadczenia bezpieczeństwa, a w 2001 r. udostępniono jeden dokument niejawny oznaczony klauzulą „poufne” członkowi zarządu nieposiadającemu takiego poświadczenia. Za nieprawidłowość tę odpowiedzialny był pełnomocnik, który osobiście przekazywał dokumenty marszałkowi i członkowi zarządu. Ponadto kierownik kancelarii tajnej nie posiadający poświadczenia bezpieczeństwa uzyskał dostęp do 92 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne”, w tym 40 ankiet bezpieczeństwa osobowego oraz 48 wniosków do właściwych służb ochrony państwa i kart informacyjnych, a także do 27 dokumentów oznaczonych klauzulą zastrzeżone (wnioski o nadanie odznaczeń). Naruszono art. 3, art. 27. ust.1, art. 18 ust. 5 pkt 2 i art. 51 ustawy. Za nieprawidłowości te odpowiedzialny był pełnomocnik ochrony.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego pracownik prowadzący kancelarię tajną udostępnił osobom nieuprawnionym 11 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” (w tym 10 poza kancelarię tajną) oraz 4 dokumenty oznaczone klauzulą „zastrzeżone”. Ponadto w 2000 r. dopuścił do nadania przez marszałka, nieposiadającego poświadczenia bezpieczeństwa, klauzuli „poufne” na 1 dokumencie i klauzuli „zastrzeżone” na 3 dokumentach. Pracownik prowadzący kancelarię tajną, nie posiadając poświadczenia bezpieczeństwa, nadał klauzulę „zastrzeżone” na 2 dokumentach. Powyższe działanie stanowiło naruszenie art. 21 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym uprawnienie do przyznawania klauzul tajności przysługuje wyłącznie w zakresie posiadanego prawa do dostępu do informacji niejawnych.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego pełnomocnik ochrony udostępnił w latach 1999-2001 osiemdziesiąt dokumentów niejawnych, w tym 55 oznaczonych klauzulą „poufne” i 25 z klauzulą „zastrzeżone”, 12 osobom nieposiadającym poświadczeń bezpieczeństwa. Nielegalny dostęp do ww. dokumentów niejawnych odbywał się poprzez nieuprawnione udostępnienie do podpisu marszałkom 50 dokumentów o klauzuli „poufne”, związanych z postępowaniami sprawdzającymi, nielegalne wykonanie 5 dokumentów poufnych i 8 dokumentów zastrzeżonych. Przyczyną powyższych nieprawidłowości było m. in. zbyt późne (dopiero w 2001 r.) rozpoczęcie w Urzędzie postępowań sprawdzających. Powołanie pełnomocnika ochrony nastąpiło z 2,5 miesięcznym opóźnieniem w stosunku do ustawowego terminu, określonego w art. 85 ust.1 ustawy.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego w latach 2001–2003 udostępniono, do podpisu ówczesnym marszałkom 48 dokumentów o klauzuli „poufne”, związanych z postępowaniami sprawdzającymi, mimo że nie posiadali oni poświadczeń bezpieczeństwa. W okresie tym nie wyznaczono kierownika kancelarii tajnej i decyzję o udostępnieniu podjął pełnomocnik ochrony. Podobne nieprawidłowości wystąpiły w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, gdzie osobą podejmującą decyzję o udostępnieniu 36 dokumentów o klauzuli „poufne” był kierownik kancelarii tajnej.

14. Nieprawidłowości związane z wytwarzaniem i przetwarzaniem dokumentów niejawnych:

Mimo braku opracowanych i zaakceptowanych przez właściwą służbę ochrony państwa szczegółowych wymagań bezpieczeństwa systemu (SWBS) w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim wytworzono 30 dokumentów o klauzuli „poufne” (na ogółem 146), w Opolskim UW wykonano 1154 dokumenty o tej klauzuli oraz 666 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone”, w Podlaskim UW wytworzono w sposób nieuprawniony łącznie 1508 dokumentów zawierających tajemnicę służbową - 636 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i 872 dokumenty z klauzulą „zastrzeżone”, w Świętokrzyskim UW wytworzono 1402 dokumenty zawierające informacje stanowiące tajemnicę służbową – w tym 713 oznaczonych klauzulą „poufne” i 689 oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko - Pomorskiego w badanym okresie wytworzono w systemie teleinformatycznym 64 dokumenty niejawne o klauzuli „poufne”, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego - 7 dokumentów o klauzuli „poufne”, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego – 34 takie dokumenty, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego – wszystkie dokumenty zawierające tajemnicę służbową, tj. 798 o klauzuli „poufne” i 18 o klauzuli „zastrzeżone”, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego – 8 dokumentów o klauzuli „poufne” (na ogółem 418 wytworzonych) i 7 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone” (na ogółem 83 wytworzonych), w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego – 62 dokumenty o klauzuli „poufne” (na ogółem 106 wytworzonych) i 3 dokumenty o klauzuli „zastrzeżone” (na ogółem 8 wytworzonych), w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego – 95

dokumentów o klauzuli „poufne”, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego - 46 dokumentów niejawnych zawierających tajemnicę służbową, w tym 33 o klauzuli „poufne” i 1 o klauzuli „zastrzeżone”, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego - 69 dokumentów o klauzuli „poufne” (na ogółem 69 wytworzonych) i 2 dokumenty o klauzuli „zastrzeżone” (na ogółem 8 wytworzonych), w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego – 44 dokumenty o klauzuli „poufne” (na ogółem 127 wytworzonych) i 5 dokumentów o klauzuli „zastrzeżone” (na ogółem 17 wytworzonych), w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego - 223 dokumenty niejawne zawierające tajemnicę służbową, w tym 132 o klauzuli „poufne” i 91 o klauzuli „zastrzeżone”, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego – 138 dokumentów o klauzuli „poufne”.

W latach 1999 – 2003 w jednostkach organizacyjnych Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego wytworzono 1532 dokumenty zawierające informacje niejawne, oznaczone klauzulą „poufne”; w Zachodniopomorskim Urzędzie Wojewódzkim wytworzono łącznie 1366 dokumentów o klauzuli „poufne”. Jednak komputery używane w tym Urzędzie do wytwarzania i przetwarzania dokumentów o klauzuli „poufne” zostały dodatkowo zabezpieczone przez inspektora bezpieczeństwa teleinformatycznego, m. in. przez wyłączenie urządzeń we-wy z poziomu BIOS, rozruch komputerów za pomocą hasła, usunięcie kart sieciowych oraz odłączenie od sieci urzędowej i internetowej. Ponadto obudowy komputerów zabezpieczono plombami co uniemożliwiło ewentualną niezauważalną ingerencję.

W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim opracowano i wdrożono zaakceptowane przez ABW Szczególne Wymagania Bezpieczeństwa Systemu Teleinformatycznego dla dokumentów niejawnych oznaczonych klauzulą „poufne”. Jednak prace nad SWBS rozpoczęto dopiero w dniu 19 sierpnia 2002 r., kiedy to powołano zespół do opracowania SWBS, a w dniu 2 lipca 2003 r., Wojewoda Śląski przekazał SWBS do ABW. W okresie od dnia 11 marca 1999 r. do dnia 14 listopada 2002 r. dokumenty oznaczone klauzulą „poufne” były wytwarzane przy użyciu sprzętu komputerowego, pomimo braku SWBS. We wspomnianym okresie wytworzono 661 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” przy użyciu sprzętu komputerowego odłączonego fizycznie i logicznie z ogólnie dostępnej sieci. Stan taki został usankcjonowany postanowieniem Wojewody Śląskiego wprowadzającym „Instrukcję postępowania przy korzystaniu z systemów i sieci teleinformatycznych służących do wytwarzania, przechowywania, przetwarzania i przekazywania informacji niejawnych”. Za tę nieprawidłowość odpowiedzialny był ówczesny Wojewoda.

W Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim wytworzono w systemie teleinformatycznym, bez zaakceptowanych SWBS, 645 dokumentów oznaczonych klauzulą „poufne” i 450 dokumentów z klauzulą „zastrzeżone”. Kontrola nie stwierdziła przypadków nieuprawnionego ujawnienia informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową, a pracownicy wytwarzający ww. dokumenty posiadali stosowne uprawnienia. SWBS zostały sporządzone i przesłane służbom ochrony państwa dopiero po ok. 3 letnim terminie od wejścia w życie ustawy, a odpowiedzialność z tego tytułu ponoszą wojewodowie. Działania w tej sprawie podjął Dyrektor Generalny Urzędu, ale nie zostały one zakończone do dnia 24 października 2003 r. (tj. dnia zakończenia kontroli), ponieważ SWBS-y z dnia 10 grudnia 2002 r. i 14 lipca 2003 r. – przesłane służbie ochrony państwa – zostały odesłane z zastrzeżeniami.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego nie opracowano SWBS, ponieważ z informacji uzyskanych od dyrektorów wydziałów wynikało, że nie przewidują oni wytwarzania lub przetwarzania informacji stanowiących tajemnicę państwową lub służbową w podległych im komórkach organizacyjnych. W czasie kontroli NIK, Marszałek Województwa pismem z dnia 22 września 2004 r. nakazał natychmiastowe zaprzestanie

ich wykonywania w niecertyfikowanym systemie teleinformatycznym do czasu zakupu mechanicznych maszyn do pisania, na których wytwarzane będą dokumenty oznaczone klauzulą „poufne” i „zastrzeżone”.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego, w składanych wyjaśnieniach i zeznaniach osób odpowiedzialnych, w tym byłego Marszałka, wytwarzanie w niecertyfikowanym systemie teleinformatycznym dokumentów zawierających tajemnicę służbową uzasadniano m. in. trudnościami finansowymi w zakupie certyfikowanego sprzętu, podczas gdy dokumenty takie można wytwarzać również na mechanicznych maszynach do pisania lub odręcznie. Dopiero w toku kontroli kancelaria tajna została wyposażona w mechaniczną maszynę do pisania, na której do czasu opracowania SWBS i zakupu certyfikowanego sprzętu będą wytwarzane dokumenty o klauzuli „poufne” i klauzuli „zastrzeżone”. Analogiczny obowiązek został wprowadzony również w oddziale kancelarii i komórkach organizacyjnych Urzędu, w których mogą być wytwarzane dokumenty z klauzulą „zastrzeżone”.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego wytwarzanie dokumentów zawierających tajemnicę służbową na niecertyfikowanym sprzęcie mogło w konsekwencji doprowadzić do ujawnienia informacji niejawnych osobom nieuprawnionym. Komputer na którym wytwarzano ww. dokumenty, podłączony był do powszechnie dostępnej sieci. W trakcie trwania kontroli Marszałek decyzją z dnia 14 lipca 2004 nakazał natychmiastowe przerwanie wytwarzania informacji niejawnych w systemie teleinformatycznym oraz wprowadził nakaz wytwarzania dokumentów niejawnych na maszynach mechanicznych znajdujących się w kancelarii tajnej Urzędu.

Marszałek Województwa Warmińsko - Mazurskiego został poinformowany w toku kontroli o nieprawidłowościach i konieczności zaprzestania wytwarzania informacji niejawnych na komputerach, do czasu spełnienia warunków, o których mowa w art.60 i 61 ustawy. Do dnia zakończenia kontroli, Marszałek nie poinformował kontrolera o podjęciu działań zakazujących wytwarzanie dokumentów niejawnych z klauzulą „poufne” i „zastrzeżone” na komputerach. Jednak w trakcie trwania kontroli (tj. w okresie od dnia 24 maja 2004 r. do dnia 16 lipca 2004 r.) nie zarejestrowano w dzienniku ewidencji wykonanych dokumentów żadnego dokumentu niejawnego.

W czasie kontroli NIK, Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego pismem okólnym nr 2 z dnia 7 czerwca 2004 r. nakazał natychmiastowe zaprzestanie wykonywania dokumentów o klauzuli „poufne” w systemach komputerowych do czasu opracowania i przekazania właściwej służbie ochrony państwa SWBS oraz do czasu zakupu i wdrożenia do eksploatacji certyfikowanego stanowiska komputerowego.

15. Nieprawidłowości związane z nadawaniem klauzul tajności:

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego osoby prowadzące sekretariaty departamentów Urzędu nadawały klauzulę „zastrzeżone” dokumentom wpływającym do Urzędu, oznaczonym jako „tajemnica skarbowa”, co stanowiło naruszenie przepisu art. 21 ust. 1 ustawy. W konsekwencji dokumenty te były rejestrowane w dziennikach korespondencji dla dokumentów klasyfikowanych i stosowano wobec tych dokumentów procedury jak dla dokumentów „zastrzeżonych”. Osobą odpowiedzialną za taki stan rzeczy był Pełnomocnik ochrony, który nakazał oznaczanie tych dokumentów klauzulą „zastrzeżone”. Podobna sytuacja miała miejsce w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego, na 105 dokumentach (na ogółem 107) o klauzuli „zastrzeżone” przechowywanych w Wydziale ds. Ochrony Informacji Niejawnych, nie naniesiono adnotacji o zniesieniu klauzuli z uwagi na upływ dwuletniego okresu ochronnego lub adnotacji o przedłużeniu ochrony na kolejne okresy, co było nie zgodnie z zasadami określonymi w § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministrów Spraw

Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 1999 r. w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności, oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego w 2003 r. pracownik prowadzący kancelarię tajną nie dokonał - na 2 spośród 5 dokumentów wytworzonych w 2001 roku oznaczonych klauzulą „zastrzeżone” - czynności dotyczących zniesienia klauzuli, określonych w § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 27 listopada 2003 r. w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności, oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach. W związku z brakiem formalnie wyznaczonego kierownika kancelarii tajnej, odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponosił pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych.

16. Nieprawidłowości związane z prowadzeniem kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych:

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego przeprowadzono tylko jedną kontrolę fizycznego zabezpieczenia pomieszczeń oraz przestrzegania przepisów. Pełnomocnik nie stwierdził w kancelarii tajnej nieprawidłowości, które ujawniono dopiero w czasie kontroli NIK. Polegały one na przechowywaniu w kancelarii tajnej dokumentów jawnych oraz wytwarzaniu i przetwarzaniu dokumentów o klauzuli „poufne” w niecertyfikowanym systemie teleinformatycznym. Odpowiedzialność za taki stan rzeczy ponosił pełnomocnik z racji sprawowanego nadzoru.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego kontrole przeprowadzane przez pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych nie wykazały nieprawidłowości i uchybień dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych, które ujawniła dopiero kontrola NIK, m. in.:

- *udostępniania osobom nieuprawnionym informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową;*
- *wytwarzania informacji niejawnych stanowiących tajemnicę służbową w systemie teleinformatycznym niezgodnie z przepisami ustawy;*
- *niestosowania się do zakazu przechowywania w kancelarii tajnej Urzędu dokumentów jawnych, nie wchodzących w skład zbiorów;*
- *niestosowania się do nakazu przechowywania w kancelarii tajnej dokumentów niejawnych.*

Skutkiem niewykazania nieprawidłowości i uchybień w kontrolach przeprowadzanych przez pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych było:

- *niewywiązywanie się przez pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych z obowiązku określonego w art. 18 ust. 9 ustawy, w którym stwierdza się, że pełnomocnik ochrony podejmuje działania zmierzające do wyjaśnienia okoliczności naruszenia przepisów o ochronie informacji niejawnych, zawiadamiając o tym kierownika jednostki organizacyjnej, a w przypadku naruszenia przepisów o ochronie informacji niejawnych, oznaczonych klauzulą „poufne” lub wyższą, również właściwą służbę ochrony państwa;*
- *powielanie nieprawidłowości i uchybień w przestrzeganiu przepisów o ochronie informacji niejawnych w kolejnych latach funkcjonowania Urzędu.*

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego pełnomocnik przeprowadził wprawdzie w latach 2001-2004 jednaście kontroli wewnętrznych, ale zrealizował to w sposób powierzchowny. Kontrole prowadzono według „Planu Kontroli Wewnętrznych Urzędu Marszałkowskiego”, a ich tematem była realizacja w departamentach i biurach Urzędu zarządzenia Marszałka Województwa w sprawie zatwierdzenia szczegółowych wymagań w zakresie ochrony informacji niejawnych oznaczonych klauzulą „zastrzeżone”. Kontrola NIK wykazała, że kontrole wewnętrzne nie ujawniły nieprawidłowości, dotyczących przede wszystkim braku stosownych wpisów w dziennikach

korrespondencji oraz udostępniania dokumentów klasyfikowanych osobom nieupoważnionym, nie posiadającym poświadczenia bezpieczeństwa, przez pracowników prowadzących sekretariaty departamentów. Osobą odpowiedzialną za powyższe był pełnomocnik ochrony.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego pełnomocnik przeprowadził w okresie od kwietnia 2001 r. do marca 2004 r. 4 kontrole w kancelarii tajnej, w czasie których nie stwierdzono nieprawidłowości, ujawnionych jednak podczas kontroli NIK. Nieprawidłowości te polegały na przechowywaniu w kancelarii tajnej dokumentów jawnych oraz wytwarzaniu i przetwarzaniu dokumentów o klauzuli „poufne” w niecertyfikowanym systemie teleinformatycznym. Odpowiedzialnym za taki stan rzeczy był pełnomocnik z racji sprawowanego nadzoru.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego brak jakichkolwiek kontroli, a tym samym nadzoru nad informacjami niejawnymi skutkowało, między innymi błędami przy prowadzeniu dzienników w kancelarii tajnej, przechowywaniem razem dokumentów o różnych klauzulach (pomimo, że nie stanowiły zbioru), przechowywaniem 445 dokumentów o klauzuli „poufne” poza kancelarią tajną.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego wpływ na nieskuteczność kontroli sprawowanej przez pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych miało powierzenie pełnomocnikowi obowiązku prowadzenia kancelarii tajnej. W latach 2000-2002 pełnomocnik zaniechał przeprowadzania kontroli przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych (do czego był zobowiązany postanowieniami art. 18 ust. 4 pkt 4 i 5), uzasadniając to m. in. ukierunkowaniem działań na organizację kancelarii, a jego następcą objął kontrolą w latach 2003 i 2004 – 9 z 15 Departamentów Urzędu, nie stwierdzając żadnych nieprawidłowości, mimo że takowe istniały.

5.3. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

W okresie objętym kontrolą funkcje wojewodów pełnili:

1. Wojewoda Dolnośląski - Stanisław Łopatowski (od dnia 21 marca 2003 r.), a poprzednio Ryszard Nawrat (od dnia 22 października 2001 r. do dnia 20 marca 2003 r. i Witold Krochmal (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
2. Wojewoda Kujawsko-Pomorski - Romuald Kosieniak (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Józef Rogacki (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
3. Wojewoda Łódzki – Krzysztof Makowski (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Michał Kasinski (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
4. Wojewoda Lubelski - Andrzej Kurowski (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Waldemar Dudziak (od dnia 28 lutego 2000 r. do dnia 21 października 2001 r.) i Krzysztof Michalski (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 27 lutego 2000 r.),
5. Wojewoda Lubuski - Andrzej Korski (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Stanisław Iwan (od dnia 11 kwietnia 2000 r. do dnia 21 października 2001 r.) i Jan Majchrowski (od dnia 1 marca 1999 r. do dnia 10 kwietnia 2000 r.),
6. Wojewoda Małopolski - Jerzy Adamik (od 22 października 2001 r.), a poprzednio Ryszard Masłowski (od dnia 27 stycznia 1998 r. do dnia 21 października 2001 r.),
7. Wojewoda Mazowiecki - Leszek Mizieliński (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Antoni Pietkiewicz (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
8. Wojewoda Opolski - Elżbieta Rutkowska (od dnia 19 lutego 2003 r.), a poprzednio Leszek Poogan (od dnia 22 października 2001 r. do dnia 18 lutego 2003 r.) i Adam Pęziół (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
9. Wojewoda Podkarpacki - Jan Krup (od dnia 3 marca 2003 r.), a poprzednio Zdzisław Siewierski (od dnia 22 października 2001 r. do dnia 2 marca 2003 r.) i Zbigniew Sieczkoś (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
10. Wojewoda Podlaski - Marek Strzaliński (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Krystyna Łukaszuk (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 17 października 2001 r.),

11. Wojewoda Pomorski - Jan Ryszard Kurylczyk (od dnia 21 października 2001 r.), a poprzednio Tomasz Sowiński (od dnia 15 stycznia 1998 r. do dnia 20 października 2001 r.),
12. Wojewoda Śląski - Lechosław Jarzębski (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Wilibald Winkler (od dnia 9 grudnia 2000 r. do dnia 17 października 2001 r.) i Marek Kępski (od dnia 12 grudnia 1997 r. do dnia 7 grudnia 2000 r.),
13. Wojewoda Świętokrzyski – Włodzimierz Wójcik (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Wojciech Lubawski (od dnia 1 marca 2001 r. do dnia 21 października 2001 r.),
14. Wojewoda Warmińsko–Mazurski - Leszek Szatkowski (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Zbigniew Babalski (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.),
15. Wojewoda Wielkopolski - Andrzej Nowakowski (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Stanisław Lech Tamm (od dnia 20 czerwca 2000 r. do dnia 21 października 2001 r.) i Maciej Musiał (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 19 czerwca 2000 r.),
16. Wojewoda Zachodniopomorski - Stanisław Wziątek (od dnia 22 października 2001 r.), a poprzednio Władysław Lisewski (od dnia 4 stycznia 1999 r. do dnia 21 października 2001 r.).

Funkcje marszałków województw pełnili:

1. Marszałek Województwa Dolnośląskiego – Henryk Gołębiewski (od dnia 31 stycznia 2003 r.), a poprzednio Emilian Stańczyszyn (od dnia 28 grudnia 2001 r. do dnia 30 stycznia 2003 r.) i Jan Waszkiewicz (od dnia 7 listopada 1998 r. do dnia 27 grudnia 2001 r.),
2. Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Waldemar Achramowicz (od dnia 12 listopada 1998 r.),
3. Marszałek Województwa Lubelskiego – Henryk Marakrewicz (od dnia 8 stycznia 2003 r.), a poprzednio Edward Wojtas (od dnia 11 grudnia 2002 r. do dnia 7 stycznia 2003 r.), Edward Hunek (od dnia 30 października 2001 r. do dnia 10 grudnia 2002 r.) i Arkadiusz Bratkowski (od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 29 października 2001 r.),
4. Marszałek Województwa Lubuskiego – Andrzej Bocheński (od dnia 9 listopada 1998 r.),
5. Marszałek Województwa Łódzkiego - Stanisław Witaszczyk (od dnia 29 marca 2004 r.), a poprzednio Mieczysław Teodorczyk (od dnia 1 lutego 2001 r. do dnia 26 marca 2004 r.) i Waldemar Matuszewicz (od dnia 10 listopada 1998 r. do dnia 30 stycznia 2001 r.),
6. Marszałek Województwa Małopolskiego – Janusz Sepioł (od dnia 20 listopada 2002 r.), a poprzednio Marek Nawara (od dnia 21 listopada 1998 r. do dnia 19 listopada 2002 r.),

7. Marszałek Województwa Mazowieckiego – Adam Struzik (od dnia 10 grudnia 2001 r.), a poprzednio Zbigniew Kuźmiuk (od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 9 grudnia 2001 r.),
8. Marszałek Województwa Opolskiego – Grzegorz Kubat (od dnia 25 lutego 2003 r.), a poprzednio Ewa Olszewska (od dnia 16 listopada 2002 r. do dnia 24 lutego 2003 r.), Ryszard Galla (od dnia 19 kwietnia 2002 r. do dnia 15 listopada 2002 r.) i Stanisław Jałowiecki (od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 18 kwietnia 2002 r.),
9. Marszałek Województwa Podkarpackiego - Leszek Deptuła (od dnia 22 listopada 2002 r.), a poprzednio Bogdan Rzońca (od dnia 10 listopada 1998 r. do dnia 21 listopada 2002 r.),
10. Marszałek Województwa Podlaskiego - Janusz Kazimierz Krzyżewski (od dnia 1 grudnia 2002 r.), a poprzednio Sławomir Zgrzywa (od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 30 listopada 2002 r.),
11. Marszałek Województwa Pomorskiego - Jan Kozłowski (od dnia 3 grudnia 2002 r.), a poprzednio Jan Zarębski (od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 2 grudnia 2002 r.),
12. Marszałek Województwa Śląskiego – Michał Czarski (od dnia 26 listopada 2002 r.), a poprzednio Jan Olbrycht (od dnia 10 listopada 1998 r. do dnia 25 listopada 2002 r.),
13. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego – Franciszek Wołodźko (od dnia 28 listopada 2002 r.), poprzednio Józef Kwiecień (od dnia 23 października 2001 r. do dnia 27 listopada 2002 r. i Józef Szczepańczyk (od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 22 października 2001 r.),
14. Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Andrzej Ryński (od dnia 14 października 1999 r.), a poprzednio Jerzy Szmit (od dnia 10 listopada 1998 r. do dnia 13 października 1999 r.),
15. Marszałek Województwa Wielkopolskiego – Stefan Mikołajczak (od dnia 1 stycznia 1999 r.),
16. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego – Zygmunt Meyer (od dnia 9 grudnia 2002 r.), a poprzednio Józef Faliński (od dnia 26 stycznia 2000 r. do dnia 8 grudnia 2002 r.)

5.4. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz. U. z. 2001 r. Nr 80, poz. 872 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r.o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz.1590 ze zm.).
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie organizacji kancelarii tajnych. (Dz. U. Nr 18, poz.156 ze zm.).
5. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 1999 r. w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności, oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach. (Dz. U. Nr 18, poz. 167 ze zm.).
6. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 27 listopada 2003 r. w sprawie sposobu oznaczania materiałów, w tym klauzulami tajności oraz sposobu umieszczania klauzul na tych materiałach (Dz. U. Nr 211, poz. 2071).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie stanowisk i rodzajów prac zleconych w organach administracji rządowej, których wykonywanie może łączyć się z dostępem do informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową. (Dz. U. Nr 18, poz. 155).
8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 lutego 1999 r. w sprawie wzoru zaświadczenia stwierdzającego odbycie przeszkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych (Dz. U. Nr 18, poz.166).
9. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 1999 r. w sprawie trybu i sposobu przyjmowania, przewożenia, wydawania i ochrony materiałów (Dz. U. Nr 18, poz. 168 ze zm.).
10. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej dla organów samorządu województwa (Dz. U. Nr 160, poz.1073 ze zm.).

5.5. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Aleksander Kwaśniewski
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Włodzimierz Cimoszewicz
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan prof. Longin Hieronim Pastusiak
4. Prezes Rady Ministrów
Pan Marek Belka
5. Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Polityki Społecznej
Pani Izabela Jaruga-Nowacka
6. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
Pan Ryszard Kalisz
7. Minister Sprawiedliwości
Andrzej Kalwas
8. Minister Obrony Narodowej
Jerzy Szmajdziński
9. Minister Finansów
Pan Mirosław Gronicki
10. Rzecznik Praw Obywatelskich
Pan prof. Andrzej Zoll
11. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
Pan prof. Marek Safjan
12. Przewodniczący Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Bogdan Bujak
13. Przewodniczący Komisji do Spraw Służb Specjalnych
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Konstanty Miodowicz

14. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Ludwik Dorn
15. Przewodniczący Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Józef Zych
16. Przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji
Państwowej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Zbyszko Piwoński
17. Przewodniczący Komisji Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Wiesław Michał Pietrzak
18. Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Pan Andrzej Barcikowski
19. Wojewodowie
20. Marszałkowie województw